# De wonderlijke waard van hotel Carlecas

## A.M. de Jong

**bron**
A.M. de Jong, *De wonderlijke waard van hotel Carlecas*. A.J.G. Strengholts Uitg. Mij., Amsterdam z.j. [1941]

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/jong003wond01_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

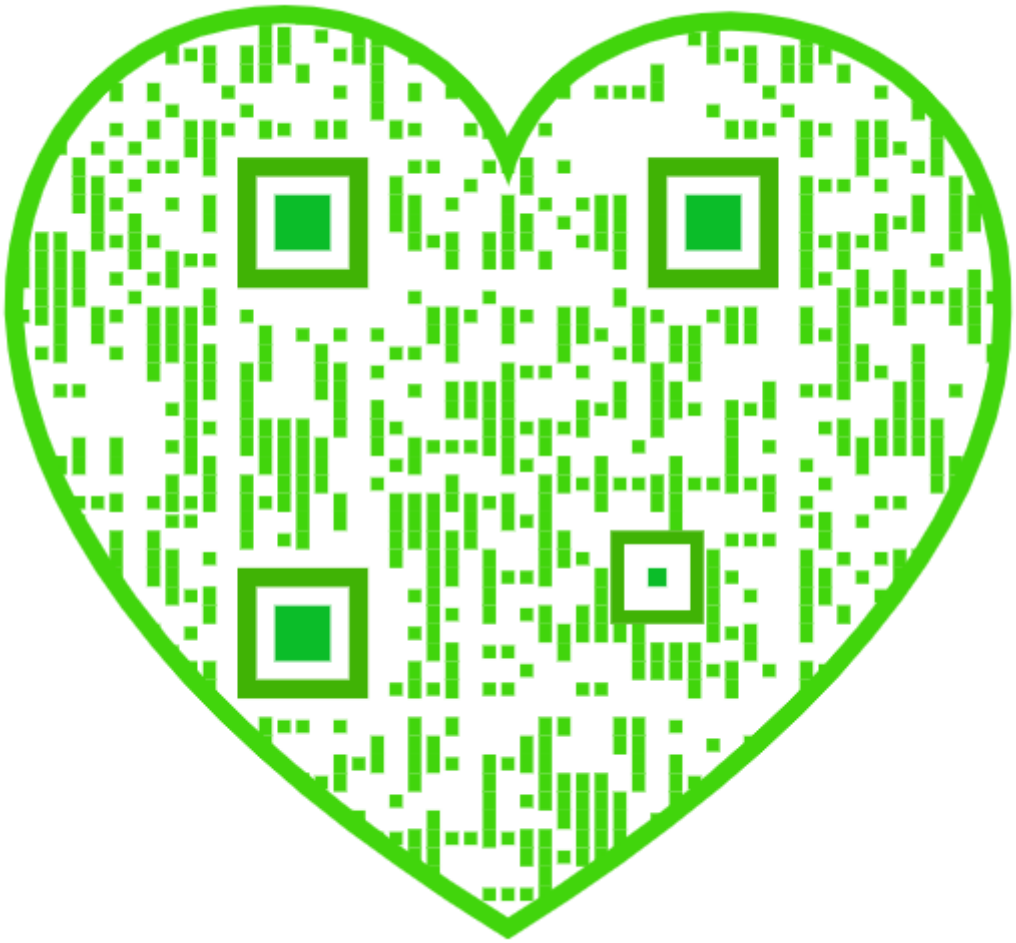

## Inleiding

*Waarin de lezer kennis maakt met een onwaarschijnlijk, maar streng historisch personaadje, die de held is van deze onwaarschijnlijke, maar streng historische verhalen. - De jeugd van een groot man.*

**D**e man, uit wiens merkwaardige levensloop ik u enkele korte episoden ga vertellen, was oorspronkelijk bestemd voor gans andere dingen dan die, waarmee zijn baldadig bestaan gevuld werd. Hij behoorde tot een zeer welgestelde burgerfamilie, de gelukkige bezitster van een grote en goedbeklante zaak (met filialen, door de leden gedreven), in een kleine deftige oude stad, waarvan ik u de naam niet verklappen zal om geen nasporingen uit te lokken, die pijnlijk zouden kunnen worden. Om dezelfde reden noem ik hem ook Piet van Asselt, hoewel hij anders heette. Wat doen vervalste namen ertoe, als de feiten maar overeenkomen met de naakte waarheid? Deftige families met een geachte naam houden er niet van, aandacht geschonken te zien aan ‘minder geslaagde’ leden hunner kleine en eerbiedwaardige

gemeenschap. Maar het is niet mijn schuld, dat eerzaamheid zelden tot roem voert en dat de deugd niet tot de vermakelijkste eigenschappen van het onvolmaakte mensdom behoort. De meeste grote mannen zijn de verloren zoons van hun overigens onberispelijk geslacht geweest, en Piet van Asselt maakte op deze regel geen uitzondering. Dat de roem, die hij over de naam zijner familie bracht, in de ogen dezer familie van een vrij treurig soort was, mag ons niet weerhouden, deze roem nochtans te verkondigen. De meeste families immers hebben als zodanig geen gevoel voor de grootheid in het algemeen en staren zich blind op de kleine onaangenaamheden van het bijzondere, die zij ongewild te dragen kregen.

Was Piet een ‘lastig kind’? In het oog van zijn ouders ongetwijfeld. En zijn verdere opvoeders als daar zijn: de onderwijzers, de dominee, de huishoudster, de wijk-agent, ongetrouwde tantes en even welmenende als deugdrijke buurvrouwen zullen het daar wel mee eens geweest zijn. Maar z'n kameraadjes waren dol op hem en zelfs de meisjes, die hij in overdaad van mannelijk zelfbewustzijn onbarmhartig placht te treiteren, mochten hem graag en scholden hem slechts (liefkozend) uit, omdat hij ongenaakbaar bleef voor haar onschuldige verleidingskunsten.

Hij was een uitgesproken lelijk jongetje, met stekelig, donker haar, een grote mond, een brutale wipneus en een paar bedrieglijk trouwhartige, door-en-door onschuldige blauwe kijkers, waarachter zijn verbazingwekkend temperament succesvol schuil ging, wanneer de benarde omstandigheden dat eisten. Als

*.... Kreeg de waardige man op slag een aanval van razernij....*

hij den bovenmeester langer dan twee seconden aankeek, kreeg de waardige man op slag een aanval van razernij, want hij hield niet van onredelijke en zedeloze tegenstellingen. Piet was de wanhoop van zijn onderwijzers, die hij tot een paroxisme van woede opwond door zijn onberekenbare en fantastische apenstreken. Met één uitzondering, meester Smal, die in z'n hart nog veel baldadiger was dan hij, altijd eerst de humor en dan pas de gevolgen van iets zag en Piet alle lust in schanddaden ontnam door zijn gulle, onbevangen vrolijke lach. Piet zag al spoedig in meester Smal een ouderen spitsbroeder, wijdde hem een onbegrensde genegenheid, gapte zijn vaders fijnste sigaren voor hem en degenereerde in dat jaar tot de beste leerling van zijn klas. Toen meester Smal naar een grote stad promoveerde, was Piet ontroostbaar en om zich op het noodlot te wreken, construeerde hij een vernuftig mechanisme, dat een medicijnflesje vol inkt in de hals van zijns afgods opvolger uitgoot. En daar deze met een opmerkelijk gebrek aan gevoel voor humor begaafd was, herstelde zich alles ogenblikkelijk tot de oude orde: Piet werd van stonde af aan weer de meest verafschuwde leerling, de meest ontaarde galgestrop van de school.

Gemiddeld tweemaal per maand kwam hij thuis met een nat en deerlijk bemodderd pak, gevolgd door een stoet van juichende en ‘snoeoeoek!’ schreeuwende buurtgenootjes. Want hij was een hartstochtelijk visser naar ‘speldeknoppies’, half rotte komkommers, stokjes, plankjes en verdere begerenswaardigheden, die in de vele, zoetjes stinkende stadsgrachten dreven. Op

het tiende jaar kreeg de historische zin hem te pakken: hij organiseerde het Beleg van Leiden op de muren rond een oude branderij. Zelf speelde hij voor burgemeester van der Werf, voerde zijn geuzen aan, werd, trouwens historisch beschouwd geheel ten onrechte, door een havelozen Hidalgo van de muur gesmakt en met een gebroken been en een paar gekneusde ribben naar het gasthuis gebracht. In geheel ongeschonden staat kregen zijn huisgenoten hem ook in minder opzienbarende momenten maar zelden te zien. Als hij niet opgeluisterd werd door een blauw oog, ging hij wel gesierd met een gezwollen neus, een gespleten lip, een machtige buil op zijn hoofd, een half afgescheurd oor of krabben over gezicht en handen. Dit alles kon zijn goed humeur niet bederven. Het was de tol, die hij zonder mopperen betaalde voor het plezier van streken uithalen, welke anderen minder humoristisch voorkwamen dan hemzelf en derhalve gewelddadige reacties uitlokten.

Hij was werkelijk als meester Smal: hij zag eerst de humor van zijn uitvindingen; de gevolgen werd hij zich pas bewust, als ze over hem neersloegen; en omdat het dan toch te laat was om ze nog te kunnen voorkomen aanvaardde hij ze zonder overbodige protesten: de pret had hij gehad en die kon niemand hem meer afnemen. Kwaad en onhandelbaar werd hij eerst, als hij op zijn ziel kreeg voor incidenten, die hij niet veroorzaakt had, en dat kwam nog al eens voor, daar zijn omgeving hem hield voor de wortel van alle rampspoed. Wee den wolf, die in een kwaad gerucht staat!

Zo was Piet van Asselt eigenlijk het slachtoffer van zijn, misschien ook een ietsje tè onbegrensd gevoel voor humor, en dat is hij zijn korte leven lang gebleven. Hij mòèst de domheid, de goedgelovigheid, de ijdelheid, de hebzucht en alle andere zwakheden en gebreken van de mensen om hem heen exploiteren om een lachsucces te bereiken, en hij trof helaas tè zelden slachtoffers, die bereid en in staat bleken mee te lachen. Ik moet waarheidshalve toegeven, dat zijn methoden niet altijd even zachtzinnig waren of aangenaam voor de uitverkorenen.

Bij ongeluk slaagde hij voor de H.B.S., maar werd al in het eerste studiejaar wegens verregaand wangedrag en grondeloos gebrek aan eerbied voor de docerende godheden smadelijk van de school verwijderd. In de zaak van zijn vader, waarin hij toen voor straf geplaatst werd, veroorzaakte hij een begin van massarazernij onder het personeel, waarop ijlings een zakenrelatie in een naburige stad gelukkig gemaakt werd met het veelbelovende zoontje. Die stuurde hem na veertien emotievolle dagen terug, met een verschrikte brief en het smoesje, dat ze wel een leerling, maar geen gevaarlijken krankzinnige in haar zaak gebruiken kon. Piets vader schuimbekte, maar Piet haalde zijn schouders op en zei, dat hij het zich niet zo moest aantrekken: de man was een overdreven zuurpruim; zoiets moest er nog geboren worden: hij zou nog niet lachen, al liet een mug een harde wind vlak voor zijn snufferd!

Piet zwierf gelaten nog een half dozijn zakenrelaties af, protesteerde nooit als hij ergens heen gebracht

werd en evenmin bij de dramatische ontknoping van het geval. De steeds duidelijker tot uiting komende afschuw van zijn achtenswaardige familie verontrustte hem in genen dele: hij had allang ingezien en aanvaard, dat ook in zijn geslacht de bekrompenheid kind aan huis was. Speculaties op zijn eergevoel hadden dan ook niet het minste succes: hij had daaromtrent zijn eigen zeer speciale en onwrikbare opvattingen; de mening van de zogenaamde nette mensen imponeerde hem niet in het minst en 's Zaterdagsavonds hielp hij in de hoofdstraat van het stadje de gevreesde en geminachte colporteurs met verdachte opruiende blaadjes van vrijdenkers en rood gespuis, niet omdat hij hun denkbeelden zo aantrekkelijk vond - denkbeelden hebben hem, eerlijk gezegd, zijn hele leven weinig geïnteresseerd - maar alleen om de nette burgers waaruit hij gesproten was tot bloedens toe te ergeren. Zo'n jongen moet naar zee.

Piet ging naar zee. Hij werd ergens ziek en bleef achter. Dan monsterde hij en zwierf verder de wereld door. Af en toe dook hij in het stadje op, sloeg met oude kameraden onbegrijpelijk veel geld stuk, vocht oude grieven uit met bejaard rakende dienders, kwam in het schuurtje, joeg zijn familie de stuipen op het lijf en verdween weer na een of ander afdoend schandaal te hebben aangericht.

Tijden lang hoorde of zag men niets van hem. De familie koesterde de stille en positief-christelijke hoop, dat hij was gaan behoren tot de onbekende offers der zee. Om te bewijzen, dat het spreekwoord ‘onkruid vergaat niet’ om de drommel niet zonder reden ont-

staan is, kwam hij dan eensklaps weer opdagen, sjiek in de kleren, soms met een fonkelnieuwe fiets, een keer zelfs met een aristocratische kleine dog-cart en een kittig paardje, zette de hele huurt op stelten met zijn feesten en zijn uitbundige verhalen, waar iedereen zich slap om lachte. Behalve dan zijn beschaamde familie, die het lachen al meer en meer verleerde en angstig wachtte op het onvermijdelijke knaleffect, dat het einde van zijn zenuwmoordende aanwezigheid betekenen zou. In het deftige café waar zijn verwanten plachten te komen, sloeg hij ongehoorde taal uit en vertelde met duizend smeuïge, griezelige en vermakelijke bijzonderheden over de Spaansche gevangenis, waar hij een paar maanden uitgerust had van de vermoeienissen des zeemanslevens, omdat hij een burgemeester mishandeld had, in de mening, met een kwartjesvinder te doen te hebben, welk misverstand tot de huidige dag onopgehelderd is gebleven. De familie, ten dode verschrikt, verwees het verhaal naar het rijk van het zeemanslatijn, maar Piet produceerde vol trots de bewijzen: vonnis en ontslagbrief, en schold de vuile huichelaars, waarmee hij tot zijn ergernis naar den bloede verwant was, de huid vol. De correcte broers, die al begonnen erebaantjes te bekleden in het deftige verenigingsleven van de stad, durfden zich niet meer vertonen; hun zusters en vrouwen vergoten stromen hete tranen van wraakzuchtige woede tegen het onwaardige familielid, dat de goede oude naam van een eerbiedwaardig geslacht van gezeten winkeliers, leden van de burger-sociëteit en bestuurders van weldadigheidsverenigingen

- voor-erwtensoep-en-bruine-bonen-mitsgaders-drie-hele-waterbroden-per-week - zo gruwelijk door het slijk sleurde. Toen Piet hoorde, dat ze een advocaat hadden geraadpleegd om te vernemen of ze hem niet langs gerechtelijke weg tot een zediger gedrag konden overreden, was hij terecht zeer ontstemd. Hij toonde dat door de volgende dag op straat te verschijnen met een handwagen, die hij voortduwde, gekleed in een zeer gehavende, roodachtig verschoten geklede jas en met een hoge hoed op het hoofd, die in vergevorderde staat van ontbinding verkeerde. Daarbij zong hij op een eigenaardige wijs: 'Lorren en bene, lorren en bene, lorren en benèee!' en betaalde fantasieprijzen voor de vodden en het oudroest, die men hem aanbood. Het meeste succes oogstte hij in de straten, waar familie van hem woonde. De damesleden dier familie gebruikten in deze periode overmatig veel vlugzout. Piet daarentegen vertelde opgetogen overal rond, dat hij eindelijk het vak gevonden had, waarvoor hij geboren was, en dat hij tot aan zijn dood-op-hoge-leeftijd hoopte uit te oefenen. Dit bleek evenwel overdreven, want na een week van opgewonden handel in 'lorren en benen' lag op Zondagmorgen het trottoir voor zijn vaders fraaie winkel versperd door een geweldige berg bonte vodden, stinkende botten, gebroken huisraad en doorgeroeste potten en pannen. De bewoners konden de deur niet uit, eer de rommel was weggeruimd. En Piet bleek niet meer in de stad. Het resultaat van zijn commerciële bevlieging had hij bij wijze van afscheidsgroet voor het vaderlijk huis achtergelaten en hij was weer naar zee getrokken.

... '*Lorren en bene, lorren en bene, lorren en benèee!*'....

Piet zal een jaar of zes, zeven en twintig geweest zijn, toen hij plotseling een tegenzin in het zwerven gekregen had. Misschien had hij ergens in het buitenland een magistraat ontmoet, wiens opvattingen omtrent het humoristisch geoorloofde héél erg van de zijne verschilden. In ieder geval vertelde hij aan ieder, die het maar horen wou, dat hij niet meer wegging en het dierbare vaderstadje zou vereren met zijn voortdurende aanwezigheid. De ontzette familie hield krijgsraad. De golven der welsprekendheid gingen hoog. Er openbaarde zich een geest van welhaast onstuimige vrijgevigheid. Piet werd uitgenodigd tot een bespreking van de nieuwe toestand. Hij toonde zich zeer handelbaar. Hij was van een gevaarlijke plooibaarheid en gaf verdachte bewijzen van inkeer en berouw. Hij kreeg vijfduizend gulden op voorwaarde, dat hij elders een zaakje beginnen zou. Piet stemde toe en verdween. Er was een weemoedig afscheidsavondje met limonade voor de dames en punch voor de heren. Piet demonstreerde het verslagen en schijnheilig uiterlijk, de houding van een eindelijk wijs geworden, overwonnen losbol..... De familie was zachtmoedig en vergevensgezind. En hoopvol gestemd. Is er ook in de hemel niet meer vreugde over één bekeerden zondaar dan over zeven rechtvaardigen-van-huis-uit?

Piet bleef acht maanden weg. Toen kwam hij terug, opgetogen, tamelijk haveloos en failliet. De familie kreeg een doodschrik. Maar Piet stelde hen gerust: hij had smaak gekregen in het zakendoen. Ze hoefden zich niet ongerust te maken. Hij had genoeg contan-

ten gered om opnieuw te beginnen. Hij zou dat verdomde ouwe dooie stadje wel es laten zien, dat er goed bloed in hem zat, bloed van een oud geuzen- en koopmansgeslacht. Hij kon niet zeggen, wat hij precies van plan was. Dat moest voorlopig zakengeheim blijven. Als ze nog een duizend gulden bij mekaar konden brengen - hij zou ze een gezegelde schuldbekentenis geven deze keer - was de zaak gepiept, meer had hij niet nodig om zich een geëerd en verzekerd bestaan op te bouwen: een zaak zoals er in de stad nog geen bestond.

Piet kreeg zijn duizend gulden. De familie haar gezegelde schuldbekentenis.

Het duurde ruim een maand eer Piet de duizend gulden belegd had in alcohol, vriendschap en dwaasheid. Toen opende hij, tot onbeschrijfelijke ontzetting van zijn familie, in het Mariastraatje ‘Hotel Carlecas’. En als hoofd van deze alleszins merkwaardige inrichting beleefde hij de verrassende avonturen, die ik mij voorgenomen heb te boek te stellen.

# I

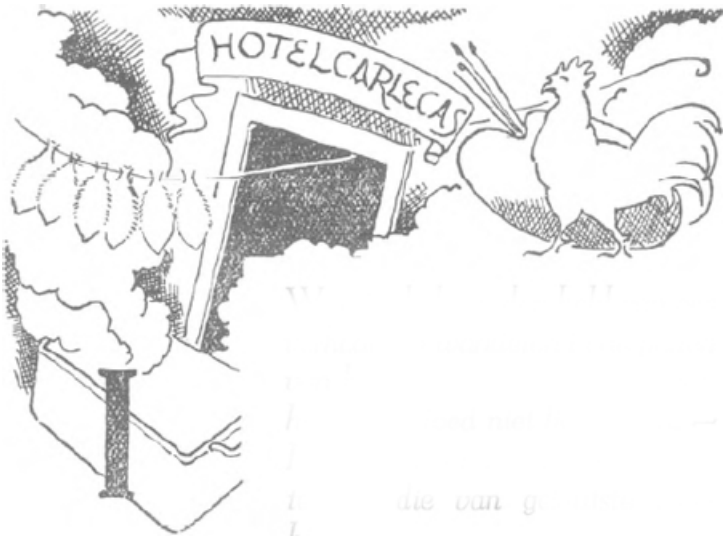


*Waarin de lezer den held van ons verhaal ziet wandelen in de paden van het koopmanschap en ervaart hoe goed bloed niet liegen kan. - Droeve ervaring eens braven renteniers, die van geklutste eitjes hield.*

**H**et Mariastraatje was geen drukke en aanzienlijke verkeersader als waaraan de grote zaak van Piets familie gevestigd was. Het lag aan de buitenkant van de stad, er waren wat woonhuizen, een kroegje, een barbierswinkel en enkele pakhuizen en werkplaatsen. Piet had een pakhuis gehuurd, waarboven een zolderruimte was, die hij als woonkamer gebruikte. Een en ander droeg nu de weidse naam van ‘Hotel Carlecas’. Piet bezwoer, dat hij de naam ontleend had aan een établissement in Tampico, maar hij wou niet zeggen, wat die betekende. De enigszins onverwachte toelichting op het in zwart en wit geschilderde uithangbord luidde: ‘Gebakke Visch. Wild en Gefogelte. Gelegenheits-Slagerij. Handel als Andersins. Piet van Asselt. Poelier.’

In een donkere hoek achter in het pakhuis stond een groot fornuis en daarop een enorme bak met olie, waarin de vis gebakken werd. Deze olie werd wel bijgevuld, maar niet ververst, noch de bak schoongemaakt eer er zoveel visresten in lagen, dat er niets meer bij kon, of de klanten met dichtgeknepen neus wegliepen, zodra de olie warm begon te worden. Dan offerde hij de kostbare substantie aan het kleinzielig vooroordeel van de domme menigte, en schrapte en schrobde zijn 'bakbak' schoon. Met bloedend hart, want vis moet je in ouwe olie bakken, beweerde hij: hoe ouwer de olie, hoe mooier bruin en hoe lekkerder de vis.

Voorin bij het raam was een toonbank, waar hij gerookte bokking, makreel en gedroogde scharretjes verkocht of de partij ongeregeld, beschadigd, heel of half bedorven goed, die hij opkocht en die blijkbaar behoorde onder de rubriek: 'Handel als Andersins'. Het is moeilijk te zeggen of hij aanvankelijk heus de bedoeling gehad heeft, van zijn 'Hotel Carlecas' te leven. Iedereen dacht, dat het alleen een nieuwe manier was om zijn hooggeachte familie een beetje de dampen aan te doen. Misschien was dat ook wel zo. Maar in dit bizarre leven ging alles anders dan iedereen, ook Piet zelf, verwacht had. En zo is hij in 'Hotel Carlecas' gebleven tot aan zijn ontijdig einde en heeft er geleefd van wat zijn vreemdsoortige handel opleverde en hij er op vaak nog vreemdsoortiger wijze bijverdiende. Alleen zijn familie zou kunnen onthullen, hoeveel hij haar onder bedreiging met

éclatante schandalen heeft afgeperst om zijn balans min of meer sluitend te maken....

Op een dag kwam er een meneertje in ‘Hotel Carlecas’, die ‘meneer zelf’ te spreken vroeg. Dat was de eerste belediging: Piet wenste niet aangezien te worden voor zijn eigen bediende, die hij er trouwens nog niet op nahield. Bovendien werkte het uiterlijk van het meneertje op Piets zenuwen: het herinnerde hem in zijn kale keurigheid te onaangenaam aan het gros zijner dierbare verwanten. En toen het meneertje ten overvloede en met kennelijke trots onthulde, dat hij rentenier van zijn beroep was, kon niets hem meer redden. Piet werd een en al olieachtige beleefdheid en als het meneertje hem gekend had, zou hij daarom alleen al op zijn hoede zijn geweest.

Het meneertje dan vertelde, dat hij rentenier was en met zijn vrouw op de Zuidsingel was komen wonen in dat aardige nieuwe villaatje met de vijf erkertjes en de drie torentjes. Hij heette Jansen.

‘Dat dacht ik al,’ knikte Piet goedkeurend.

‘Hoe zo?’

‘Dat kon niet uitblijven,’ zei de poelier, bedroefd, ‘en wat was er van meneers verlangen?’

Wel, meneer Jansen, kinderloos en rentenier, wou een dozijn kippen hebben en ze hadden hem gezegd, dat meneer Van Asselt hem die leveren kon.

‘Geplukt en schoongemaakt?’

‘Levend, meneer, levend!’ protesteerde rentenier Jansen verschrikt. ‘'t Is voor de eieren, ziet u. Ik drink 's morgens en 's avonds graag een geklutst eitje

en mijn vrouw ook. En d'r gaat niks boven een vers eitje van eigen kippen, waar of niet?'

'Juist, juist,' prees Piet. 'Dus twaalf kippen en een haan.'

'Geen haan, geen haan,' weerde meneer Jansen af. 'Daar hou ik niet van. Dat is zo'n naar gezicht voor een vrouw.'

Piet mat hem van het hoofd tot de voeten met een medelijdende blik, knikte nadenkelijk met het hoofd en zei bedachtzaam:

'Ja, ja, heel begrijpelijk.... heel fijngevoelig van u. Dus zonder haan.'

'Ja. Maar nou zal ik u es wat zeggen, meneer Van Asselt. Ik hou er niet van, bedrogen te worden. En ik heb verstand van kippen. Ik wens jonge kippen, met mooie, gele poten, dat is een bewijs van jeugdigheid, en goed aan de leg, verstaat u, acht à tien eieren van de twaalf kippen per dag, minstens!'

Piet krabde in zijn stoppelbaard en doceerde: 'Bij Onze Lieve Heer en Piet van Asselt is alles mogelijk, meneer.... as de mezomme d'r maar is!'

'De wat?'

'De poen.... de spieë.... geld.'

'Wat moeten ze kosten?'

'Tja, meneer, u eist nog al wat: jong, gele poten, reusachtig aan de leg.... Moeten 'et soms nog raskippen zijn ook, pip-, snot- en luisvrij?'

'Nou, ras,' overwoog het meneertje, 'da's nou niet direct nodig, maar natuurlijk wel groot van stuk en zonder beesies of vieze ziektes. En as u ze aflevert,

mot ik kenne voele, dat ze een ei op hebben, anders vertrouw ik 't niet.'

'Wel, kijk es an.... u weet uw weetje.... Maar, eh.... dat kost u vijf en zeventig gulden.'

Meneer Jansen trok groen weg van de schrik. Piet hield een radde, vloeiende, van technische termen uitpuilende redevoering, beschreef de reis langs de boerderijen, uren in de omtrek, die hij zou moeten maken om zoveel wonderkippen te vinden, en ze werden het eens voor zestig gulden onder conditie, dat meneer Jansen het aan niemand zou vertellen en vaste klant worden van 'Hotel Carlecas'. Bevend van diverse opwindingen is het meneertje toen naar huis gestapt en heeft zijn vrouw heen geholpen over de ontzettende prijs door een zwakke poging om Piets betoog met eigen stuntelige woorden weer te geven. Ik weet niet of het hem gelukt is haar ontsteltenis te temperen, maar men heeft hem de rest van de dag bezig gezien aan zijn splinternieuwe kippenren, die allang tot in de puntjes gereed was.

* * *

Drie dagen later kocht Piet 's morgens op de markt de twaalf oudste en grootste soepkippen, die hij vinden kon. Afgeschilferde grauwe poten hadden ze en ze keken zo droevig en dof uit hun vermoeide ogen, alsof het haar te veel was, de hoornige leden open te houden. In het kroegje van Moeke Willems nam Piet een hartversterking en schafte zich twaalf gegarandeerd verse eieren aan. Daarna verdween hij in 'Hotel Carlecas' en deed de deur op slot.

's Middags tegen een uur of half vier bracht hij de bestelde kippen bij den rentenier in het aardige villaatje met de vijf erkertjes en de drie torentjes aan de Zuidsingel. Meneer en mevrouw kwamen met bouffantes om naar buiten en keken belangstellend en zeer critisch toe. Piet lanceerde het dozijn de ren in, twaalf heftig protesterende kippen met lange gele poten. Meneer mocht eerst elk kippenachtereind betasten: 't was in orde, ze hadden allemaal ‘een ei op’!.... Ze liepen en fladderden wild door elkaar, maakten malle roetsjbewegingen en kakelden, dat horen en zien je verging.

‘Kijk ze zich al es thuisvoelen,’ prees Piet aangedaan. ‘De stomme diere wete niet, wat ze van pleizer en dankbaarheid doen motte.... Nou, ze hebbe ook een fijne ren.... eerlijk.... en een nachthok.... 't lijkent 't paleis van de koningin wel....’

Meneer Jansen wreef zich in de handen, knipoogde naar zijn vrouw: of ze de mooie poten wel gezien had, en zei tevreden:

‘Ze zien d'r prachtig uit, meneer Van Asselt.... net wat ik zocht.... u heb me goed begrepen.’

‘Och as 'et je zo zuiver uitgeleid wordt,’ zei Piet bescheiden.

‘Jaja, maar die kippenhandelaars, daar beleef je wat mee,’ praatte de rentenier deskundig. ‘As je d'r geen verstand van heb, douwe ze je maar wat in je hande.... Maar dat kan mijn nie gebeure....’

‘Dat had ik allang door,’ blufte Piet. ‘Zou ik m'n eige ook niet an wage met zo'n uitstekende ekspert as u.’

‘As ze nou maar goed legge,’ maakte mevrouw zich ongerust.

‘Die?’ zei meneer met gepaste hoon voor het gebrek aan vakkennis van zijn vrouw. ‘Daar zal je nog wat van beleven!’

‘Dat zal je net!’ viel Piet hem geestdriftig bij. ‘Meneer kneist 'et!.... Maar as 'et nou de eerste dagen wat slappies mocht gaan.... je niks van antrekke, hoor.... ze motte tòch een beetje wenne.’

‘Mot je mijn vertellen,’ riep meneer. ‘Kippe, man, daar kan je mijn niks over wijsmaken, hoor!’

‘Zou ik ook niet graag probere,’ bekende Piet.

Hij werd binnen genood om af te rekenen, kreeg zijn zes blauwe briefjes, vertelde een hartverscheurende geschiedenis over de moeite, die hij had moeten doen om het dozijn compleet te krijgen, dronk drie branderige cognacjes voor de kou, stak een paar lekkere sigaren in z'n zak en vertrok na de gelukkige pluimveehouders op het hart te hebben gedrukt, de kippen over een half uur wat eten en drinken te geven, ze dan op stok te jagen en de eerste nacht het hok gesloten te houden.

De kippen bleken haar vak te verstaan: toen meneer en mevrouw ze naar het nachthok joegen, lagen er al zeven eieren zo maar in de ren. Verrukt raapte meneer ze bijeen, maar berispte de kippen om hun slordigheid: dat moest voortaan in het leghok gebeuren, hoor! Doch dat zou wel wennen.... een nieuwe omgeving, niewaar?....

Tevreden brachten ze de eieren naar het gereedstaande rek in de keuken. Verse eitjes zouden ze voortaan

genoeg hebben om er nog van te verkopen ook: op de kleintjes passen, anders kom je er niet.... en 't was een geweldige uitgaaf geweest.... En wat een bof, dat ze op zo'n braven, betrouwbaren koopman gestuit waren! Meneer had er nou wel veel verstand van, maar je kon nooit weten wat je te wachten stond met die gewetenloze aartsbedriegers van kippenboeren!... Diep voldaan lagen ze naast elkaar in de huwelijkskoets en verheugden zich eensgezind op het fijne, geklutste verse eitje van eigen kippen, de volgende morgen....

Om half acht liep de wekker af. Zij ontwaakten en lagen nog even stil. Dan keken ze elkaar aan, glimlachend: ze hoorden hun kippen kakelen van geweld! ‘Let op,’ zei meneer, ‘die benne al weer an 't legge!’

Mevrouw vond dat niet meer dan een staaltje van hun plicht, maar meneer wist daar wel andere verhalen van te vertellen.... poeh... je had van die eigenwijze mirakels van kippen, die 'et wel veertien dagen achter mekaar vertikten, als je ze in een ander hok bracht.... dan leien ze d'r daarna de eerste tijd wel vijf of zes per dag, maar je onrust had je gehad.... echte treiterkoppen!

Triomfantelijk kwam meneer terug uit de tuin met vijf eieren, die overal verspreid in het nachthok lagen. Dat was al van iedere kip een ei!... Ze hadden d'r plicht ten volle gedaan. Mevrouw glimlachte tevreden en nam een ei van het rekje: de twee glazen stonden al klaar. Handig sloeg ze het ei op de rand van het glas om het dan verder open te breken. Meneer stond

*.... Handig sloeg ze het ei op de rand van het glas...*

er bij, handenwrijvend. Maar ze had niet hard genoeg geslagen, er liep geen vocht uit. Dus sloeg ze nog eens, harder. Krakend kneusde een barst in de schaal, maar het verwachte vocht kwam niet. Verbaasd keerde ze het ei boven het glas om en brak het met een krachtige beweging open.... Onthutst staarden ze naar het ongelofelijke: het was een hard gekookt ei....

'Da' kan nie,' stamelde meneer.

Verslagen keek hij zijn vrouw aan. Die had een somber vermoeden. Zij sloeg een tweede ei stuk. Het was eveneens hard gekookt. Ze waren allemaal hard gekookt, want ze kwamen uit het kroegje van Moeke Willems en Piet had er, vóór hij ze met een handige beweging in het leg-apparaat van de kippen foefelde, niet aan gedacht, dat je in een cafeetje alleen hard gekookte eieren kon krijgen....

Mevrouw Jansen gaf enkele zeer onaangename meningen ten beste over het kippenverstand van haar wettigen echtgenoot, en deze had er niet van terug. Maar hij ging verhaal halen!

Toen hij in 'Hotel Carlecas' kwam opspelen, begreep Piet er eerst niet veel van. Maar toen meneer Jansen, bijna huilend van drift, een stel gehalveerde, hard gekookte eieren over de toonbank keilde, snapte hij eensklaps het verband. Hij boog zich, drukte de handen op zijn buik en lachte, schaterde tot hij naar adem hapte. De rentenier stond te stampvoeten, dreigde met politie en justitie en dat ie een ongeluk zou begaan. Tot Piet hem met schorre stem vroeg:

‘Uw vrouw heb ze zeker heet water te drinke gegeven?’

‘En wat zou dat?’ vroeg Jansen. ‘Met die kou?’

Opnieuw kreeg Piet een huilbui van het lachen.

‘Maar kaffer!’ brulde bij. ‘Dan lègge ze toch d'r eieren gekookt!... En 't zijn de laatste geweest ook: nou benne de eierstokke van die arme beeste helemaal in mekaar geschrompeld!...’

Meneer Jansen was misschien niet overtuigd. Maar tegen zoveel hondse brutaliteit bleek hij niet opgewassen, en hij blies haastig de aftocht....

Gelegd hebben de kippen nooit meer. Wel verloren drie dagen later, in een geweldige regenbui, haar poten de mooie gele kleur en bleven nadien troosteloos grauw, schilferig en dof.... En voor de pan bleken ze te taai....

Piet van Asselt had tè veel schik in het geval om het geheim te kunnen houden.... Hij hield er de bijnaam van ‘De Kippenschilder’ uit over....

# II

*Waarin de lezer ervaart, dat de held een goed hart heeft, geen tranen kan zien, en onder dit alles toch niet vergeet, dat een koopman geen goed geld naar kwaad geld mag gooien. - Een postambtenaar ontsteekt in gerechte woede.*

**M**ie van Duin, bijgenaamd Mie Mosterd, was een oude weduwvrouw met een boerenmuts op, wijde, niet al te goed onderhouden en heftig schommelende rokken, een grote neus met een druppel er aan, en in alle volksbuurten van het stadje welbekend. Ze had een karretje met een ezeltje er voor, haalde schillen en oud brood op, verkocht een beetje groente en Vrijdags (en daaraan dankte zij haar bijnaam) eigengemaakte mosterd voor bij de vis, een cent een kwak in een kopje. Op die Vrijdagen vormde zij een publieke vermakelijkheid voor de schoolgaande jeugd. Ze riep met nauwkeurig afgepaste tussenpozen en een doordringende, snerpende stem: ‘Mosterd!’ De straatbengels, die uit school

kwamen, drentelden achter haar aan; met een opvallend gevoel voor rhytme schreeuwden ze in koor, juist even vóór de negotie-roep komen moest: ‘Mie, wat heb ie in je broek?’ En prompt volgde het aanstotelijke antwoord: ‘Mosterd!’ Tot altijd weer nieuwe en juichende vreugde van haar achtervolgers, die ze blik noch woord waardig keurde. Een en ander zij uitsluitend, hoezeer ook aarzelend, vermeld om aan te tonen, dat het met de fatsoensbegrippen, waar u en ik zo onweerstaanbaar op gecharmeerd zijn, te dien tijde in dat stadje maar treurig gesteld was.

Mie's ezeltje Pepi was oud en versleten. Het liep met stijve poten en licht schuddende kop, gehoorzaam en onverstoorbaar, kende op een prik het kunstje om de hooggewelfde bruggetjes over de smalle grachten in een sukkeldrafje te nemen en zich dan schrap te zetten op zijn uitgezakte hoefjes. Mie hield van haar ezeltje met een aandoenlijke tederheid, en die liefde was wederkerig. Als zij hem achter de lange, ruige oren krabde, keek hij haar met zijn zachte, troebele ogen dankbaar aan en knabbelde met zijn beweegelijke lippen aan haar bonte schort. Zij waren samen oud en stram geworden, en samen aten zij het harde brood der armoede, wijsgerig, zonder klagen, vol geduldig begrip van de onafwendbare noodzakelijkheden in deze beste aller werelden....

En toen kwam op een mistige herfstmorgen Mie Mosterd door het Mariastraatje en duwde hijgend zelf haar karretje. Tranen liepen over haar verweerd gezicht, dat plots ineengeschrompeld leek. Haar scherpe stem klonk schor en krachteloos. Piet van Asselt

stond aan de deur van ‘Hotel Carlecas’ en zag haar zwoegen.

‘Hallo, Mie!’ riep hij. ‘Waar is Pepi?’

De oude vrouw bleef staan, haar knokige handen trilden om de burries van het karretje. De tranen vloeiden rijkelijker door de groeven harer wangen, haar lippen beefden zo, dat ze niet antwoorden kon. Resoluut nam Piet haar onder de armen en bracht haar binnen in zijn etablissement, waar hij haar neerduwde op een stoel bij de toonbank.

‘Mens, wat is-t-er?’

‘Zo'n ongeluk,’ snotterde het vrouwtje. ‘Pepi is dood.... hij lag van morgen stokstijf in z'n stalletje.... Wat mot ik beginne?.... Ik ben pas in de stad, en ik kan nou al haast niet meer.... ik ben doodop....’

Amechtig zakte zij tot een voddig hoopje ellende tegen de toonbank. Piet keek op haar neer en kuchte benauwd. Hij had een mond als een hooischuur, maar een hart als een hazelnoot.

‘Dat ken je ook niet, mens, ben je dol?.... Je mot een andere ezel hebbe....’

‘Ik weet er een te staan,’ zuchtte Mie, ‘maar hij mot vijf en twintig gulde koste.... Waar haal ik de cente vandaan?’

Piet floot zachtjes tussen de tanden en dacht na. ‘Waar is Pepi?’

‘In z'n stalletje.... Vanavond zal ik 'em begrave....’

‘Niks begrave.... Je gaat naar huis, ik haal Pepi bij je weg, en jij houdt je waffel dicht, begrijp je?...

Ik betaal je vijf en twintig gulde voor Pepi.... Hij is toch gezond gestorreve?'

'Hij mekeerde niks. Hij was alleen maar oud en op, net as ik.... Wou jij....'

'Jij krijgt een geel briefie, en je koopt die andere ezel.... afgelope.... en kop dicht!'

Ouwe Mie keek hem met grote, ongelovige ogen aan. Zij bewoog haar lippen, maar kon niets zeggen en greep naar zijn hand.

'Zanik niet, mens!' grauwde Piet. 'Hier, vreet een Harderwijker-bokkum, ik zal je een kop koffie inschenken.... Dat wijvegesnotter.... Zake benne toch zeker zake!...'

De volgende morgen ging de omroeper rond door de straatjes en over het hofje 'Vrede en Rust' achter het Mariastraatje, en maakte bij bekkenslag bekend, dat in 'Hotel Carlecas' van tien uur af te koop zou zijn het vlees van een mals jong kalf tegen prijzen van vijftien tot veertig cent het pond.

'Profiteert ervan, mensen, en zegt het voort!'

Kwart voor tien stond er al een groepje vrouwen samengedromd voor de deur van 'Hotel Carlecas', met borden en schaaltjes onder hun schort, vrolijk kakelend, al bij voorbaat genietend van de ongewone smulpartij en de verrassing van hun mannen, als die voor het middageten thuiskwamen, en de feestelijke geur van het gebraden kalfsvlees dreef hun ongewende neus binnen. Zij prezen Piet den Kippenschilder, die af en toe de buurtgenoten zulke buitenkansjes bezorgde. Zij wisselden al recepten uit voor de sma-

*....stond er al een groepje vrouwen samengedromd voor de deur van...*

kelijkste manieren om het zachte kalfsvlees toe te bereiden; een kluitje reuzel zus, wat gesnipperde uitjes zo, een laurierblaadje.... een zacht vuurtje, en dan maar laten sudderen.... Nou, zeg, maar niet effe fijn ook.... dat kalfsvlees kon je gewoon op zuigen.... Het water liep ze al door de mond bij het enkele denken er aan.... hun ogen glinsterden van voorpret, en ongeduldig klopten ze op de nog gesloten deur. Het was een opgewekt troepje; de zorgelijke trekken der vroeg verwelkte gezichten vergleden in de zeldzame lach van mensen in wier leven niet zo heel veel vreugde is.... Het werd bepaald gezellig.

Piet en Blauwe Janus, zijn gewone helper bij gevallen, waarin hij optrad als ‘gelegentheit slager’, kwamen handen te kort om te voldoen aan de bestellingen van de vrouwen, die elkaar driftig snaterend voor de toonbank verdrongen en elkaar de beste brokken betwistten. De biefstuk van veertig cent was spoedig uitverkocht, want Piet verzette zich luidkeels tegen de snode plannen van Blauwe Janus, die desnoods biefstuk van de poten gesneden zou hebben. Niks hoor, in zijn slagerij werd niet gezwendeld, eerlijk duurt het langst en ieder 'et zijne!

‘Asjeblieft, Vrouw Bruins, een fijn stukkie van de borst voor je zeven stuivers.... niet te lang braaie, mens, anders gaat de geur d'r af en 'et wordt taai.... En u juffrouw?... Nee, de zwezerik is naar de dominee.... ben u effen een fijnproefster!... Ach, is u pas op het hofje komen wonen? Je mot maar boffe! Amper een voet in de buurt of Hotel Carlecas géeft al een kalf weg.... hier, wat soepbeentjes op de

koop toe op de kennismaking.... Heb u een hondje?... daar, nog een stuk long, 'et beest mot ook meeprofitere.... Blauwe, hoe ver zijn we d'rmee?'

Piet zóng compleet van geestdrift over zijn eigen rechtschapenheid en het buitenkansje, dat hij zijn dierbare buurtgenoten bezorgde. Hij liet de vrouwen blozen of schreeuwen van het lachen om zijn gepeperde grappen. De uitverkoop van het kalf werd een luidruchtig feest, en al vóór half twaalf was het afgelopen: schoon uitverkocht! Terwijl Blauwe Janus de boel schoonmaakte, bracht Piet even de tong naar meneer van Beveren, een bejaarden postambtenaar, een smulziek vrijgezel, die dol was op kalfstong. Piet had beloofd hem voor één nakende gulden de delicatesse te brengen, die je nergens beneden de rijksdaalder vastkreeg. En hij hield woord....

Het werd een catastrofe.

Het malse kalfsvlees misdroeg zich op uiterst laakbare wijze. Het vergrauwde in de pan, het wou niet zacht worden, het werd onhandelbaarder naarmate het langer te vuur stond. De vrouwen zweetten van zenuwachtigheid. De aanvankelijk verrukt glunderende gezichten van de thuis gekomen mannen betrokken gaandeweg. Er vielen harde woorden over sloddervossen, die natuurlijk al kletsend bij eindeloze kopjes koffie het eten verpestten; kafferinnen, die kans zagen de malse biefstuk van een jong kalf in een stuk zoolleer te veranderen; boerentrienen, die 'et nooit leerden, al werden ze honderd jaar.... Verontwaardigde vrouwen keven terug, doldriftige mannen keilden

ongenietbare stukken vlees, waar ze zelfs met hun mes niet door konden komen, over de tafel, brulden, smeten de hele santekraam de kamer door; vrouwen gilden, kinderen krijsten, bij de heftigste families ontstond verwoed handgemeen. Met pijnlijke kiezen, een half gevulde maag en een volkomen bedorven humeur gingen de mannen mokkend terug naar hun werk, dieper dan ooit overtuigd, dat het huwelijk een rattenklem was, en dat zij het nog wel bijzonder belabberd getroffen hadden.

De onthutste vrouwen, die eerst ieder voor zich aan een persoonlijk falen geloofd hadden, gingen op informatie uit bij de vriendinnen. Het was overal hetzelfde. Niemand begreep er iets van. Kwade vermoedens rezen op. Boze woorden vlogen rond. En toen was er ineens de zekerheid, de onthulling: Blauwe Janus zat al met een snip in zijn neus in het kroegje op de hoek, lachte zich krom en vertelde, dat de hele buurt z'n kauwspieren had zitten verrekken op de ezel van ouwe Mie Mosterd.... Consternatie.... Wilde kreten van woede en wraakzucht....

Tien minuten later was er weer een oploopje van vrouwen in het Mariastraatje. Weer dromden ze samen voor Hotel Carlecas. Maar deze inrichting had haar deuren gesloten en de blinden voor de ramen gezet. De directeur zat op zolder bij een welverdiend glaasje bier en luisterde met een goedkeurende glimlach naar de krachttermen, die van de straat naar hem opstegen:

‘Smerige oplichter!’

‘Kom d'r es uit, vuile sjap!’

Piet haalde minachtend de schouders op: aan zulke onhartelijk gemeende uitnodigingen voldeed geen verstandig man!

‘Ploert!... Schoft!’

Ze trapten tegen de deur. Ze sloegen een roffel op de luiken. Piet stopte geeuwend een pijp. Hij wou een dutje gaan doen en die onredelijke wijven zouden hem uit de slaap houden. Tuig!... Konden niet eens tegen een aardigheidje....

Plotseling vloog een ruit van zijn zolderraampje in scherven en iets zwaars smakte op de vloer: een biefstuk van een pond, grauwzwart, hard en zwaar als lood. Een van woede overslaande vrouwenstem gilde: ‘Hier, stinkende boef, vreet zelf je ezelen-taaitaai op!...’

Meerdere lappen vlees, meegebracht als stuk van overtuiging, vlogen kletsend of met 'n doffe klap tegen de gevel, de deur en de blinden. De vrouwen wonden zich steeds meer op aan elkanders woede en hun gemeenschappelijk gevoel van verongelijking nam steeds gevaarlijker vormen aan.

‘Laten we 'em d'r uithalen, die smeerlap!’

‘We zullen 'em verzuipe in de kolk!’

‘Ik stamp 'em dat ezellappie in z'n vieze strot!’

‘Daar hejje-n-em, de sallemander!’

Inderdaad was het zoldervenster opengevlogen en het hoofd van Piet verscheen in de opening, woest, met verwarde haren en wilde ogen.

‘Nou is 't uit, hè?’ brulde hij. ‘Vort, jullie, of ik schiet je je bast vol lood!’

Dreigend kwam de loop van een geweer schuin naar beneden.

‘Aaah!... Moord!... Moord!...’

Met waaiende haren en fladderende rokken, krijsend van angst namen de vrouwen de vlucht en in merkwaardig korte tijd lag het Mariastraatje weer stil en verlaten als gewoonlijk. Op het hofje vertelden de vrouwen, dat die schurk hun twee schoten achterna gejaagd had.... een godswonder, dat er geen dooien gevallen waren.... ze hadden de kogels om hun oren horen fluiten.... Maar daar zou ie voor brommen, de moordenaar!...

En inmiddels sloot Piet zijn gebroken raampje, zette het stuk gasbuis terug in z'n hoek en strekte zich behagelijk uit op zijn bed om eindelijk het tukje te gaan doen, waar heel z'n moeë lijf naar verlangde.... Na gedaan werk is het goed rusten....

Op Zaterdagavond, drie dagen na het drama, kwam de oude heer Van Beveren in zijn stamcafeetje, in de straat achter het postkantoor. Hij stond voor de toonbank en vertelde zijn rampspoed aan zijn vriend, den kastelein. De andere klant, aan het tafeltje even verderop, zat achter zijn krant en bleef er achter verborgen. Meneer Van Beveren brouwde nog sterker dan anders, van onbedwingbare woede.

‘Een kalfstong, Bgam, en je weet, hoe dol ik daag op ben. Ik kook zoiets altijd zelf, want m'n hospita is niet nauwkeugig genoeg. Stel je voog! Twee dagen heb ik dat kgeng op 'et vuug gehad, en ik kon d'g nog niet met m'n vogk inkomme!... Hagdsteen,

Bgam, je geinste hagdsteen.... En toen vegtelle ze me, dat ik de tong van Mie Mostegd d'g ezel in me pot heb zitte.... Een ezeletong, Bgam.... god zal weten was die ezel geen hondegd jaag oud... De hele buugt heit ie met die ezelezwijnegij opgeknapt. Maag as ik hem te pakke kgijg, die ploegt, sla ik 'em hagdstikkedood.... Een ezeletong!...'

Klagend galmde zijn stem-van-teleurgesteld-smulpaap door het cafeetje en Bram, die er allang van wist, deed zijn best om medelijden voor te wenden. Toen liet de andere klant zijn krant zakken en meneer Van Beveren keek recht in het glundere gezicht van den waard van 'Hotel Carlecas'. Verbaasd vloekte hij: 'Wel potvegdomme, daag zit de smeeglap!'

Even leek het of er moord en doodslag dreigde. Maar toen hebben ze de wijste partij gekozen, bulderend gelachen, elkaar op de schouders geslagen en een glas gedronken op den nieuwen ezel van Mie Mosterd, welke waardige dame er in ieder geval wel bij gevaren was.... om van Piet van Asselt maar niet te spreken....

## III

*Hoe de held van dit verhaal voor zijn eigen bediende speelt en zijn baas aan den vijand verraadt om hem des te zekerder te kunnen redden. - Hoe hij een slachtoffer maakt uit vreugde over de gelukte toeleg, en daarvan zelf weer het slachtoffer wordt.*

**P**iet van Asselt, de waard van Hotel Carlecas, had schulden gemaakt en was niet in staat, die te betalen. Zoiets kwam meer voor. Maar als het al te benauwd werd en er schandaal dreigde, had de familie altijd onder gezucht, geween en knersinge der tanden de koorden der welvoorziene beurs geopend en met bloedend hart gedokt. Derhalve maakte Piet zich over zulke banale kleinigheden als onbetaalde rekeningen geen zorgen. De zwerver was van solide komaf en de familie was er goed voor. Maar de brave familie had het geduld verloren en weigerde vastbesloten in dit geval een cent voor dezen onwaardigen bloedverwant uit te geven. Zodat de fabrikant van kindermeel, die haar zijn rekening doorzond, nul

op het request en een beledigende brief gekregen had.

Want Piet had kindermeel gekocht.

Een partij met een inkoopwaarde van tweeduizend gulden. Voor tweehonderd.

Er was namelijk iets met dat meel; het was lichtelijk bedorven: er zaten een paar wurmen in.

Dat wist Piet. Het was hem gezegd. En daarom had hij het meel gekregen voor een tiende van de prijs. De fabrikant had open kaart gespeeld en zijn afnemer niet bedrogen.

Kindermeel met een paar wurmen er in, was niet geheel en al onbruikbaar en waardeloos voor den scharrelkoopman in een volksbuurt van het eerste decennium dezer zwaar gecultiveerde eeuw. Je kunt de wurmen er uit zeven. Van het meel kun je dan heel best pap koken, pannekoeken bakken of flensjes en desnoods maak je er stijfsel van. De machtige voorraad, die het halve Hotel Carlecas verstopte, beloofde den eigenaar een zoet winstje. Hij had een volle maand crediet. Er kon hem niets gebeuren.

Maar de fabrikant was slimmer geweest dan Piet. Piet had kistjes kindermeel gekocht met een paar wurmen er in. De fabrikant had hem kistjes wurmen geleverd met ook nog een beetje meel er hier en daar tussen. Dat had Piets onkreukbaar hart pijn gedaan. Hij hield er niet van in zijn riskante handel mensen te ontmoeten, die slimmer waren dan hij.

En dus toonde hij zich weer slimmer dan de fabrikant. Hij betaalde hem niet. Dit vertoornde op zijn beurt den fabrikant, die zich in zijn koopmanseer ge-

krenkt voelde. Hij noemde zoiets geen manier en presenteerde, van bevriende zijde ingelicht, de rekening aan de familie. Die stuurde gelijk gemeld de rekening retour met de boodschap, dat zij haar handen aftrok van meneers zakenrelatie op het ogenblik, dat deze laatste dacht handel te kunnen drijven in meelwurmen, ongeacht het aantal kisten, dat met deze ongebruikelijke koopwaar gevuld was.

De fabrikant, die tamelijk ver weg woonde, en niet precies wist, wat ‘Hotel Carlecas’ eigenlijk was, besloot de kwestie in handen te geven van zijn advocaat met de opdracht, naar bevind van zaken te handelen. De advocaat stuurde brieven, die, ook aangeteekend, niet beantwoord werden. Daarop zond hij er een van zijn klerken heen om een onderzoek in te stellen en zo mogelijk per deurwaardersexploit beslag te laten leggen op voorraden en inboedels: voor die paar honderd luizige guldens was er in een hotel toch zeker altijd beslag te leggen!...

De klerk was een jongeman, die het gewicht van zijn zending terdege voelde en zich nòg meer bewust was van zijn eigen waardigheid. Hij zat tamelijk onberispelijk in de kleren en droeg een keurig opgerolde parapluie met zich mee. Verder had hij een dophoed op zijn hoofd, een blinkende lorgnet op z'n neus en een geslepen stukje glas in een verguld blikken roosje op zijn das. Precies de verschijning om den waard van Hotel Carlecas tot de meest demonische invallen te inspireren.

Ik kan niet zeggen, dat het Hotel den advocatenklerk

sterk imponeerde. Hij was eerder een weinig verbaasd en hij steeg vele graden in zijn eigen achting, toen hij de punten van zijn goedgepoetste schoenen over de ietwat morsige drempel van Piets etablissement schoof. Geringschattend trok hij de neus op voor de armoedige en niet zeer welriekende atmosfeer, die in de bestoven ruimte rondhing.

Piet zat slaperig achter de toonbank, hing met de leuning van z'n wrakke stoel lui tegen de muur, lurkte onbekommerd aan een zacht snurkende stenen pijp en keek zonder sympathie naar den binnentredenden dandy. Deze kuchte, benauwd door de stank van de ranzige olie op het fornuis.

'Goede middag,' groette hij, en de beschaafde ietwat neuzige klank van zijn stem riep een oude, geheimzinnige verbittering in Piet wakker.

'Goeie,' antwoordde hij nors, zonder overeind te komen of de pijp uit zijn mond te nemen. De jongeman keek hem misprijzend aan, vroeg dan op laatdunkende toon:

'Is uw patroon er niet?'

'Patroon?' weervroeg Piet. Daarop voegde hij er verveeld aan toe: 'Nee.'

'Komt ie gauw terug?'

'Vandaag niet meer.'

Het gezicht van den bezoeker betrok.

'Dat is jammer. Ik kom hedemaal uit Z. om hem te spreken.... Vervelend.'

'Uit Z?'

De naam van de stad, waar hij de meelwurmen gekocht had, deed hem lont ruiken. Hij kwam over-

eind, lei z'n pijp weg en boog over de toonbank naar voren.

‘Da's zeker voor die meelkwestie, wat?’ vroeg hij met een listig knipoogje.

De jongeman overwoog of het wel verstandig zou zijn, met dezen onzindelijken bediende vertrouwelijk te worden. Hij keek hem nog eens aan en staarde in zo'n goedig dom gezicht met een zo botte glimlach, dat hij voelde dezen notorischen stommeling zeker met succes te kunnen uithoren. Hij werd ondernemend. Een fooitje kon hij op zijn declaratie wel uitzuinigen: als hij met goede resultaten terugkwam, was zijn bruikbaarheid voor zulk soort kiese opdrachten bewezen.... Voorzichtig polste hij:

‘Hoe.... eh.... hoe sta je met je patroon?’

‘Die?’ vroeg Piet en er woog een Mont Blanc van minachting in zijn toon.

De klerk voelde zijn papieren stijgen.

‘Heeft ie nog al wat van waarde in huis.... inboedel en zo, bedoel ik?’

Piet leunde verder over de toonbank en grijnsde breed.

‘Ooooh!’ zei hij begrijpend. ‘'t Is nie netjes om je baas te verraje, heb me moeder me geleerd.’

‘De listigheid van de stommelingen,’ dacht de intelligente jongeman, en schoof een gulden naar Piet, die deze langzaam in z'n broekzak liet verdwijnen. Daarop knikte hij en vertelde, half fluisterend:

‘De baas gaat binnenkort trouwe.... jofel kalletje, man.... En hier boven zijn appartemente.... zou je niet zegge, maar die komme uit op de achter-

straat.... Daar heb ie spulle staan, nou, daar zou je van opkijke.... een hemelbed.... wastafel.... divan.... een piano.... spiegel, tapijte, salon-ameublement, afijn.... een piekfijn boeltje....'

'Zo zo zo?... Dat zou je hier niet verwachten.'

'Da's juist de truuk van de jen,' onderwees Piet hem grinnekend. 'Iedereen mot denke, dat er niks te hale valt.... da's voordelig voor zulk soort.... eh.... koopmanne, za'k maar zegge.'

'Kan ik 'et niet even zien?' vroeg de klerk begerig.

'Sorry,' zei Piet, 'as-t-tie weggaat, neemt ie de sleutels mee.... maar ik zal 'em zegge, dat u geweest ben....'

'Nee, nee.... geen woord, denk er om!' schrok de jongeman. 'Hij mag er niets van weten!'

'Ahaaah!' zei Piet langgerekt, en stak de tweede gulden in zijn zak. 'Ik zwijg as een heel kerkhof, hoor meneer, ken u op an....'

Hoopvol, een vrolijk deuntje fluitend, wandelde de klerk met zijn waardevolle inlichtingen naar het station.

Die avond bracht Piet zijn eenvoudige meubeltjes bij een goeie vriend, waar hij ook bleef slapen. En toen een paar dagen naderhand de keurige klerk terugkwam met de nodige volmachten en een deurwaarder, ontving hij de heren met voorbeeldige onderdanigheid.

'Je patroon?' vroeg de klerk, zeer bewust van het belangrijke ogenblik.

'Weer naar ze verloofde,' vertelde Piet spijtig, 'maar as u 'et boeltje zien wil, dat ken hoor, want

hij heb toevallig de sleutels vergeten.... kom u maar mee....'

Hij ging de heren voor, de donkere trap in de hoek op, de deurwaarder vlak achter hem. Op de vijfde tree gleed de vertegenwoordiger der overheid uit, want die tree had Piet met speelse bedoelingen in de groene zeep gezet. De rechterarm der wet viel zwaar boven op den klerk, zodat ze samen op de vloer van 'Hotel Carlecas' rolden, dicht bij het fornuis, waar palingvellen en viskoppen die dag bij toeval nogal overvloedig in het rond lagen. De heren schreeuwden een beetje van schrik, en toen ze opgekrabbeld waren en naar hun officiële aktentassen zochten, spraken ze onvertogen woorden en zagen er plotseling veel minder indrukwekkend uit, besmeurd als zij waren met de onwelriekende afval van de visbakkerij. Met onverholen spijt kwam Piets stem uit het donkere trapgat: 'Ik wou net zegge, dat u de vijfde tree over mot slaan, want die staat in de groene zeep om af te bijte.... maar u ben ook zo haastig.... Is 't goed afgelope?'

Mopperend en tamelijk vies van zichzelf klommen ze dan naar boven, zorgvuldig de vijfde tree overslaand. Op zolder wees Piet met een breed gebaar in het rond en zei, geheimzinnig als een samenzweerder:

'Hier is 'et here!'

De heren keken rond. De klerk vroeg ongeduldig: 'Waar is de deur naar het appartement?'

'Dit is het appartement,' vertelde Piet gewichtig. En zonder een spier van zijn gezicht te vertrekken, wees hij de diverse sinaasappelkisten, de omgekeerde

margarinetonnetjes en stijfselkistjes, vluchtig met vuile en gescheurde vitrage gedrapeerd, de gekleurde prentbriefkaarten tegen de balken, het driehoekige stuk spiegelglas tussen kromme spijkers, de aardappel- en kolenzakken op de vloer en somde onverstoorbaar op: ‘Het hemelbed.... de vaste wastafel.... de divan.... het buffet.... clubstoelen.... de linnenkast.... de schilderijen.... de antieke spiegel.... de tapijten.... de salonmeubels.... de piano....’ De twee heren stonden verstomd.

‘Valt 'et tege?’ vroeg Piet teleurgesteld. ‘Dat kan me nou echt spijte.... De patroon was er zo groos op....’

‘Ga mee!’ schreeuwde de klerk plots woedend en viel pardoes uit zijn aristocratische rol. ‘Die vent belazert de kluit!’

‘Hè, neeeee!’ gilde Piet smartelijk, ‘hoe ken u dat nou zegge?’

Maar de woedende dienaren der gerechtigheid stommelden al haastig de trap af. De scheldpartij van den overprikkelden klerk eindigde in een gil, want hij had in z'n kwaadheid de ingezeepte tree vergeten en zeilde deze keer voorover tussen de palingvellen en visresten. Hinkend en straattaal uitslaand werd hij door den deurwaarder mee naar buiten genomen. Daar stonden belangstellende vrienden van Piet en maakten vele gedenkwaardige en hartige opmerkingen over het uiterlijk en de onsympathieke bedoelingen van de vertrekkenden, die er volkomen ontoonbaar uitzagen en een uur in de wind stonken naar rotte vis.... Boven aan de trap zat Piet met het hoofd op

zijn knieën te snikken van het lachen en hij kreeg een hoestbui, waar hij in dacht te blijven. Maar zelfs als dat gebeurd was, zou hij zich na dit overweldigende succes niet beklaagd hebben over zijn lot....

Toen hij tegen de schemering op een kistje wurmen en meel voor zijn deur een pijp zat te roken, nog telkens schuddend van het lachen in napret om de smadelijke aftocht van zijn belagers, kwam er een stevig uit de kluiten gewassen student voorbij, die blijkbaar naar een officieel feest moest: hij was in rok, droeg een blinkende hoge zijden en over zijn linkerarm hing een lichte zomerjas. Een en ander wekte door zijn onberispelijkheid in hoge mate de ergernis van Piet. En onder het passeren gooide hij hem zachtjes een handje meel tegen de fraai getailleerde rug van zijn rok. Waarop hij dadelijk verschrikt riep: ‘Meneer!... ze hebbe kalk op uw rug gegooid!’

Ontsteld draaide de student zich om.

‘Die smerige straatjonges,’ foeterde Piet. ‘Je zou ze doodslaan, dèr.... Kom u maar effe in de winkel, dan zal ik u afborstele.... u loop gewoon voor schandaal....’

‘Heel vriendelijk van u,’ zei de student beleefd, ‘dank u zeer.’

‘Niks hoor,’ antwoordde Piet gemoedelijk. ‘We benne op de wereld om mekaar d'r door te hale.... te hellepe, bedoel ik, wat u?’

De student vond dat een edel denkbeeld. Hij trok zijn rok uit en schrok van de witte plek.

‘Trek maar weer an, dat borstelt makkelijker,’ zei Piet, ‘'t is zo gebeurd, meheer.’

De ander trok de jas weer aan en Piet doopte de kleerborstel gauw even vluchtig in een emmer water en daarna in een meelkistje. Toen begon hij vlijtig de studentikoze rug te bewerken. Tot de panden toe kregen een beurt.... Toen de student een der panden naar voren haalde en bekeek, verstijfde hij van ontzetting: de stof zag er uit of ze gekalkt was.... ‘Vent, wat voer je uit?’ gilde hij en vloekte er zwaar bij.

‘Zeg es effe!’ schreeuwde Piet er tegenin. ‘Vloek je soort uit, kale flikker!... Heb ik dât voor m'n goeddoen?’

Maar de student had plotseling alle geloof in de goedheid van het mensdom verloren en gaf zijn weldoener een trap, dat deze achteruit wankelde, struikelde over de emmer water en languit in de plas viel. Een seconde later was hij weer op de been en vloog den woedenden student aan. Als twee vechtende honden rolden zij de deur uit, vloekend en scheldend. De buurt liep geïnteresseerd en aanmoedigend te hoop en was er getuige van hoe de baldadige waard van ‘Hotel Carlecas’ volgens alle regelen der ‘noble art’ op ontzagwekkende wijze werd afgerost, tot een machtige directe op de kaak hem voor enige minuten neervlijde in zalige onwetendheid van zijn smadelijke nederlaag....

# IV

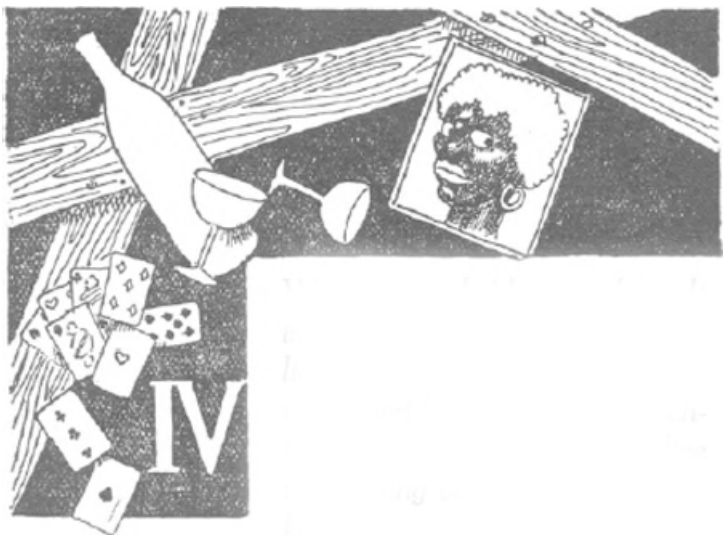


*Waarin onze held getoond wordt in zijn zucht naar huiselijke gezelligheid en de lezer de ijselijke gevaren leert kennen van al te vochtige kaartavondjes. - De grondige verwoesting van een knusse huiskamer.*

**D**e grote zolderruimte boven ‘Hotel Carlecas’, waar Piet van Asselt verbleef in de uren, dat ‘de zaak’ gesloten en hij niet op stap was, begon hem op de duur ongemoedelijk voor te komen. Het ging hem niet zo slecht, dat hij niet in staat geweest zou zijn een kamer in de stad te huren om daar in zijn vrije tijd te verblijven en er te slapen. Maar dat wou hij niet. ‘Hotel Carlecas’ en zijn zolder betekenden de onbeperkte vrijheid en het ongegeneerde gezelschap, zonder dewelke hij het leven niet de moeite waard vond. Hij trof soms vermakelijke landlopers of andere wormstekige merkwaardigheden en hij wou die ontvangen, met hen eten, drinken en praten in een omgeving, waar ze zich thuis voelden, zich konden geven zoals ze waren en tot hun recht kwamen. Zoiets was op een nette huurkamer onmo-

gelijk. Bovendien: kamerverhuursters waren òf weduwen òf ze hadden huwbare dochters, die ze je aan wouen smeren. En Piet was geenszins een vrouwenhater, maar hij was als de dood voor het denkbeeld van een huwelijk; en als moeder en dochter samenspanden en je woonde ermee in één huis, was je met al je listigheid en brutaliteit je leven toch niet zeker. Daarom bleef Piet maar liever bivakkeren in 'Hotel Carlecas', ver van de verleidingen der burgerlijke zekerheden en verbintenissen. Hij was er veilig en vrij, kon er heen vluchten, als hij weer eens een spektakel ontketend had en hoefde nooit angst te hebben voor de ruzies en vechtpartijen, die er het gevolg van waren: hij was op eigen terrein, heer en meester op zijn gebied, en als de donderende onaangenaamheden voorbij waren, keerde de ongestoorde rust weer en er was niemand, die er over kon doorzeuren, hem verantwoordelijk stellen, hem doorzagen met de moraal van het lied. Want al deze dingen vond Piet hinderlijk, omdat ze overbodig waren: ze veranderden niets aan wat er gebeurd was; en evenmin aan zijn karakter en wispelturig temperament, waardoor hij in de toekomst altijd weer zou vervallen tot wat de humorloze menigte buitensporigheden noemde. Buitensporigheden!... De voor de hand liggende, argeloze grapjes, die hij zich van tijd tot tijd veroorloofde!... De zemelknopers!...

Maar de zolder was op den duur te groot, te kaal, te onbegrensd. Er waren geen afscheidingen. In de ene hoek stond zijn ijzeren ledikant, zijn wastafel en de kast voor zijn kleren en linnengoed. Vooraan bij het

venster, dat op het Mariastraatje uitzag, de tafel met vier stoelen, de staande petroleumlamp, het latafeltje met vaat- en glaswerk. In het midden tegen de zijkant gaapte het trapgat met het beveiligende hekje aan drie zijden. En verder kriskrasten er de hanebalken onder de zwartgroen uitgeslagen pannen in hun latten raampjes. Koud, donker en ongezellig.

Toen hem dit eenmaal opgevallen was, kon Piet het niet meer verdragen. Want eigenlijk was Piet iemand met gevoelige zenuwen, en wanneer die eenmaal geprikkeld waren, bleven ze lang trillen. En dus besloot hij op de zolder twee kamertjes af te schutten, één slaapkamer en één zitkamer. Eerst moest hij lachen om het idée: een terugval naar de burgerlijkheid.... Toen liet hij een timmerman uit de buurt de boel opmeten en een begroting maken. Piet lachte honend, toen hij het bedrag hoorde. Hij beloofde den timmerman, dat hij hem de opdracht zou verstrekken, zodra hij het hof in Den Haag als vaste klant kreeg voor de leverantie van gebakken vis en panklaar wild en gevogelte.

Hij bedacht, dat het niet zijn bedoeling was, kamers te bouwen voor de eeuwigheid. Het was hem immers alleen te doen om het gezicht, om de idée, meer als symbool. Als hij maar niet meer gehinderd werd door die onbegrensdheid. Als hij zich maar besloten voelde tussen nabije wanden en een zoldering. Die behoefden van steen noch van hout te zijn, en het was niet nodig, dat zij kapitalen kostten. Kapitalen wenste Piet alleen uit te geven met vrienden en meisjes-van-vrijzinnige-opvattingen, of om vallen te construeren, waar

argeloze huichelaars in moesten worden gevangen.

En dus besloot de waard van ‘Hotel Carlecas’ zelf zijn zolder-appartementen te bouwen. Hij fabriceerde geraamten van panlatten, precies zo groot als hij zich had voorgesteld, dat zijn kamers worden moesten. De boven- en zijkanten bespande hij met jute. Over de jute plakte hij aan weerskanten krantenpapier. De aldus ontstane muren en plafonds werden, eveneens aan beide zijden, behangen met papier, dat bedrukt was, alsof het uit gezaagd en geschaafd, maar ongeverfd hout bestond. En zo had hij een houten kamertje bedriegelijk nagebootst. Het zag er precies uit zoals hij het zich had voorgesteld en hij was er kinderlijk gelukkig mee, vooral omdat het zo weinig had gekost en niettemin onberispelijk voldeed aan zijn droom: een gezellige, afgesloten ruimte, waarbinnen je je behagelijk kon voelen en niet altijd werd aangegaapt door de holle ruimte van de schemerige zolder. De deur in z'n kozijn was het enige echte aan de kamer, het enige ook, wat Piet hinderde, maar een papieren deur zou te vaak opnieuw beplakt moeten worden en daarom berustte hij zuchtend in het onvermijdelijke.

Vooral de ‘zitkamer’ aan de voorkant, bij het venstertje, heeft een zekere faam gekregen. Want Piet ontving er op ongeregelde tijden zijn vrienden, echter nooit meer dan drie tegelijk, want daarvoor was de ruimte niet toereikend. Nieuwe invités werden aanvankelijk gewaarschuwd een beetje voorzichtig te zijn in hun bewegingen in verband met de kwetsbaarheid van het bouwmateriaal, waaruit de gezellige zitkamer was samengesteld. Later werd deze traditie verwaar-

loosd, en zoals alle gebrek aan voorzorgsmaatregelen heeft ook deze onachtzaamheid noodlottige gevolgen na zich gesleept.

Op die gedenkwaardige avond had Piet twee van zijn beste vrienden uitgenodigd om een kaartje te leggen en een glaasje te drinken; de ene was kolendrager en de andere brandersknecht. Deze laatste werd door Piet als gast zeer hoog aangeslagen, want hij bracht altijd een flesje zelf-gepapte moutwijn mee en volgens deskundigen bestaat er op het gebied van alcoholische genietingen niets, dat vergeleken kan worden met onversneden moutwijn. Vooropgesteld, dat de consument een degelijk hoofd, een sterk gestel en in het drinken een belangrijke routine heeft. Deze twee gasten brachten een derde mee, die wel niet uitgenodigd was, maar door Piet even hartelijk welkom werd geheten. Het was eveneens een kolensjouwer, maar een van respectabele afmetingen, een ware reus, breed gebouwd, met zwaar zwellende spieren en een kinderlijk gezicht. Hij beviel Piet, omdat hij lachte als een jongen van twaalf jaar, met z'n mond wijd open en zijn hoofd een beetje achterover. Ten overvloede had hij als introductie een kruik Hulstkamp meegebracht en Piet vond dat een bewijs van de goede opvoeding, waarop hij, gelijk nu al wel voldoende is aangetoond, zo bijzonder gesteld was.

Het werd een echt gezellig avondje. Zij speelden pandoer. Ze waren alle vier uitgekookte pandoerders, scherp en onverbiddelijk. Zij huldigden allen het principe, dat bij het edele kaartspel alles geoorloofd was, zolang het door de tegenpartij niet werd opgemerkt.

Werd iemand betrapt op het achterhouden van een troefje, dan was dat een begrijpelijke onachtzaamheid, waar niemand zich boos over maakte, en de tegenpartij noteerde de winst; werd men niet betrapt, dan won men zelf. Het was bijzonder gezellig. Tussen het spel door werden liedjes gezongen, wier inhoud niet altijd geschikt was voor een jongemeisjespensionnaat, maar wel vermakelijk; zij lachten er tenminste om, dat de papieren wanden er van wapperden. Allengs verslapte het spel, want de heren zagen hun kaarten niet meer scherp en hun combinatievermogen nam af, naarmate de karaf en de kruiken leegraakten. Op bepaalde tijden daalden zij om beurten af naar de benedenverdieping om een onnoembare gelegenheid op te zoeken, daar alcohol, gelijk bekend, de werking der nieren belangrijk stimuleert.

Piet vertelde op vererend verzoek enkele loszinnige avonturen uit zijn veelbewogen leven. Vooral de nieuwe athletische vriend was een dankbaar toehoorder, want hij kende wel de faam, maar niet de persoonlijkheid van den verteller. En hij was juist het soort toehoorder, dat Piet inspireerde tot top-prestaties. De gespannen aandacht op het grote, kinderlijke gezicht joeg hem op tot steeds bonter fantasieën, en de andere twee, die de geschiedenissen grotendeels al kenden, verbaasden zich over de nieuwe, belangwekkende redactie ervan. Piet was een wonderbaar verteller. Hij vertelde niet alleen, maar speelde ook zijn verhaal. Hij sprong op, liep heen en weer, mimeerde alles, waarover hij sprak, maakte levendige gebaren,

en zijn bewegelijk rattengezicht suggereerde al de achtereenvolgende emoties, waarvan in zijn verhaal sprake was. Hij schudde dreigend met zijn vuisten, hij trok strijdlustig zijn jasje uit, hij schreeuwde en zwaaide met de armen, hij nam een denkbeeldige telefoon op en praatte in de hoorn, schrok van de veronderstelde mededelingen aan het andere einde van de draad, sprong als een kakkerlak in het rond van woede of van angst. Hij bootste stemmen na, fluisterde, brulde, praatte met spraakgebreken, schoot pistolen en geweren af, stak iemand een dolk in de borst, zeeg stervend in benauwd gereutel op zijn stoel terug. En amuseerde zichzelf met het gezicht van den groten kolendrager, waarop hij alle aandoeningen weerspiegeld zag, die hij maar wou oproepen; hij kon hem daverend laten lachen, maar hij kon hem ook op de rand van het huilen brengen, z'n gezicht stil maken van ontzetting en hem naar zich over doen buigen in ademloos wachten op het verlossende woord, de beslissende slag.... Zulke luisteraars had hij nodig. Dan werd hij groots. De verhalen welden op uit zijn herinnering en zijn fantasie in ononderbroken reeks en met steeds weer nieuwe, verrassende wendingen en verbazingwekkende bijzonderheden. Hij zweette van het liegen, maar dat kwam alleen door de haast, want moeite kostte het hem niet. En voor een droge keel was geen gevaar, want de grootste spanning kon hem niet zo vervoeren, dat hij zijn glaasje vergat. Na een lang, enigszins verward en adembeklemmend verhaal over de ontvoering van een schone negerin ergens aan de Goudkust, zaten de

luisteraars elkaar verbijsterd aan te kijken. De nieuweling was in de war geraakt en had de indruk, dat de ontvoerde negerin tenslotte haar eigen grootmoeder gebleken was. Die oplossing bevredigde hem niet en hij had juist genoeg gedronken om daar met alle geweld rekenschap van te willen hebben. Betogend zat hij met een hand-als-een-ping-pong-racket te zwaaien: ‘Da' ken niet. Piet, leg nou niet te sallemandere.... d'r eigen grootmoeder?... Hoe ken iemand nou z'n eige grootmoeder zijn, negerin of geen negerin.... da' klopt nie.... zeg nou zelf....’

Piet sputterde tegen: het was de grootmoeder van een ander, dat had hij toch duidelijk gezegd.

‘Dat ken helemaal niet,’ hield de reus vol, ‘want daar was 'et geen eens femilie van.’

‘Hoe weet jij dat nou?’ stoof Piet op. ‘Ben jij aan de Goudkust geweest soms?’

‘Dat nou niet,’ verdedigde de ander zich zwakjes, en voelend, dat hij grond verloor, oordeelde hij het beter, zijn heil in de vlucht te zoeken. ‘'k Mot effe afzette,’ deelde hij beleefdheidshalve mee en verdween op onvaste voeten.

Onderweg maakte hij zich kwaad. Hij voelde zich op een of andere wijze in de luren gelegd en zon op wraak. Zonder boosaardigheid nochtans, want hij was een lobbes en veel te sterk om aan vechten te durven denken. Maar toen hij terug klom naar de zolder, voelde hij toch lust, die Piet en zijn maats in het kameraadschappelijke iets aan te doen. En boven aan de trap kreeg hij een schitterende inval.

Hij zou ze laten schrikken. Hij zou ze een doodschrik

aanjagen. Bijna had hij hardop gelachen van de pret in het vooruitzicht van de ontsteltenis, die hij zou veroorzaken. Op de tast begon hij in de hanebalken te klimmen, zachtjes grinnekend.... je zou ze zien, die vielen van hun stoelen van de schrik!... Ze zaten druk te praten en te lachen. Ze klonken met elkaar en zeien voor de zoveelste maal:

'Proost, Piet, nog vele jare, jô!' want ze dachten allang, dat Piet jarig was.

'Proost,' antwoordde Piet, 'datte me ze nog maar lang magge hebbe.... luste zal wel gaan.'

Ze lachten of ze het versleten spreukje voor de eerste keer hoorden.... Maar aanstonds zou het lachen ze wel vergaan!... Schreeuwen van ontzetting zouden ze, zich verslikken in hun borrels, als hij met zijn volle gewicht boven op dat houten zoldertje sprong!... En daar nam hij zijn sprong al, met een kreet en een lach, baldadig en boordevol pret om zijn geweldige uitvinding....

De uitwerking heeft zijn verwachtingen zeker duizendmaal overtroffen.

Want het houten zoldertje was van papier en jute en hij ging er door als een steen door een gespannen krant en kwam met een alles verpletterende slag midden op de tafel terecht.... Hij schreeuwde zelf waarschijnlijk veel harder dan de mannen, die hij aan 't schrikken had willen maken, hoewel deze zich ook niet onbetuigd lieten. De tafel kraakte in elkaar, flessen en glazen gingen kletterend in scherven, de lamp smakte op de grond, brak en doofde.... De ontzettend geschrokken feestgenoten vlogen op van hun

*....De uitwerking heeft zijn verwachtingen zeker duizendmaal overtroffen....*

stoelen en sprongen in blinde paniek achteruit, weg van het geweld.... dwars door de papieren wanden, stonden dan met een schok stil in het pikkedonker, bang van de trap te vallen of zich ergens tegen te pletter te lopen. Een wegrollende kruik bolderde zachtjes door de duisternis.... Toen klonk een stil, ingehouden, maar onbedaarlijk lachen. De drie vluchtelingen hoorden hun eigen hart kloppen, hadden de gewaarwording, dat hun harten steil overeind stonden en er ijswater langs hun ruggegraat droop.... Eindelijk vroeg de bibberende stem van Piet:

'Waar benne jullie?'

'Hier!'

Door heftig trillende vingers werden lucifers aangestreken. Het kamertje was een droevig verplukte flardentent geworden. De grote kolensjouwer zat op de ruïne van de tafel, te midden van scherven en gekraakte stoelen, over zijn knieën gebogen in zenuwoverspanning zachtjes te giechelen.... Hij had meer succes gehad dan hij ooit had durven dromen.... En daar er een aparte Lieve Heer voor dronken mensen bestaat, hadden zij geen van vieren een schrammetje.

# V

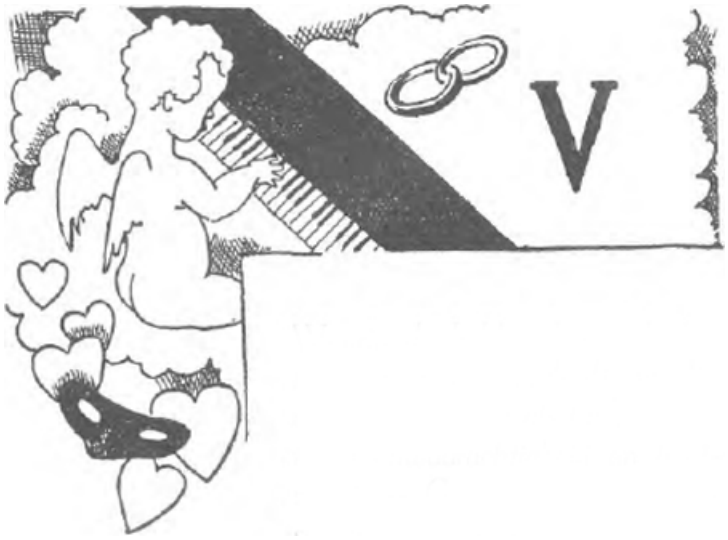


*Waarin de held zich op idealistische motieven verlooft en die verloving gebruikt als tuchtmiddel tegen onwaarachtigheid en baatzucht. - Geestelijk bondgenootschap met een ontaarden, aanstaanden schoonvader*.

**D**e waard van ‘Hotel Carlecas’ had op het bal van een liefhebberijtoneelvereniging kennis gemaakt met een meisje, dat de grenzen van de ouwe-jongejuffrouwschap bedenkelijk naderde. Ze was zeer jeugdig en laag gekleed, giechelde onophoudelijk als een bakvis en keek tot zijn grote ontsteltenis verleidelijk uit haar ooghoeken naar hem. Een vage vriend en geestverwant had hem aan haar voorgesteld en haar blijkbaar een uiterst optimistische kijk op zijn persoonlijkheid gesuggereerd. Zij kwam hem vragen voor beide schrikkelwalsen van het bal, hing aanmoedigend tegen hem op en keek ondeugend. Zij informeerde of hij een zoon was van die grote zaak in de Jacobstraat.

‘Ja,’ bekende Piet, ‘dat ben ik. Maar ik ben d'r niks groos op, en zullie helemaal niet, juffrouw.’

‘Noem me maar Miep’ zei het oude meisje trouwhartig. ‘En wat is er dan?... Ben je met je familje gebroeljeerd?’

Piet voelde de lust in zijn vingers kriebelen deze om haar lange hals te leggen en die dicht te knijpen om eens te horen of ze soms ook in stadhuiswoorden om hulp zou roepen. Somber antwoordde hij: ‘Ik ben de verloren zoon.’

‘De verloren zoon?... Hoe dat zo?’

‘Ik deug niet.... ik ben een suzjet zeggen ze.’

‘U?’ vroeg ze verbaasd, maar herstelde dadelijk de aanmatigende vertrouwelijkheid. ‘Jij?... Nou dat is ook wat! Iedereen kan toch dadelijk zien, dat je een gedistilleerde man bent, een echte sjentelman.’

Tegen zoveel diepe mensenkennis was Piet niet bestand. Hij lachte hinnikend en drukte haar dichter aan zijn zwarte colbertjasje.

‘Sepéren we samen?’ vroeg ze aanhalig.

Piet voelde, dat hij te ver gegaan was, schrok en bekende, dat hij alleen een paar losse kwartjes in zijn vestjeszak had: z'n portemonnaie had ie per abuis in z'n andere broek laten zitten. Miep lachte gul.

‘Ik dacht wel dat je verstrooid was,’ zei ze. ‘Intellizjente mannen zijn altijd verstrooid. Maar ik heb nog een tientje in mijn tasje. Waarom zou een dame ook niet eens mogen betalen?... ik ben niet zo consusioneel.’

‘Da's fideel van je,’ zei hij, ‘maar het stuit me tegen de borst, 't is niet komielfo....’

Toen zij aandrong, verzette hij zich niet meer, maar accepteerde met een frons tussen zijn ogen, waarom zij lachen moest en die zij met alle geweld met een spitse wijsvinger moest wegstrijken. Zij vroeg hem naar zijn hotel.... hij had immers een hotel? O ja, een aardig klein hotelletje. Of het goed ging? Och, de tijd in aanmerking genomen ging het nog zo kwaad niet.... Hij deed er ook nog zaken bij, had hun gemeenschappelijke kennis verteld? Ja, dat ook.... hij was aan de beurs geen onbekende.... De gemeenschappelijke kennis zat aan een ander tafeltje grinnekend toe te zien naar haar vastberaden omsingelingspogingen. Na de fles wijn kwam Piet langzamerhand los. ‘Hotel Carlecas’ en zijn zaken bloeiden op onnavolgbare wijze tot steeds groter welvaart aan en hij kwam te weten, dat haar ouders een schoenenzaak hadden in de naburige grote stad, dat het voor een zakenman veel beter was getrouwd te zijn en dat zo'n heel jong ding niks gedaan was als vrouw van een hotelhouder.... dat gaf maar gevaarlijke complicaties en het waarborgde ook geen préstige tegenover het personeel. Piet had er veel schik in. Of ze de volgende dag eens naar zijn hotel mocht komen kijken?... Nee, nee, dat moest ze beloven niet te doen: de boel werd juist van binnen en van buiten geschilderd en behangen, hij moest zelf vroeg op reis en bovendien: ze moest aan haar goede naam denken; een jong meisje dat een bezoek bracht aan den ongehuwden waard van een hotel, nee, dat ging niet, de mensen kletsen zo gauw, eer was teer, en hij wou haar niet in opspraak brengen. O, dat vond ze delle-

kaat! Hij was een edel mens, zou hij haar eens opzoeken, als hij in de stad kwam?

Haar lieve ouders zouden dat zeker zeer apperciperen en zij.... nou dat wist ie toch wel, nietwaar Piet.... Natuurlijk! Hij kwam vast. Hij kwam haar het tientje terugbrengen.

Toen hij haar thuisbracht, aan het adres waar zij logeerde, gaf hij haar een zoen, waar zij van kreunde en lei haar het stilzwijgen op over hun pas ontloken gevoelens en zijn persoon.

In de loop van de volgende week zou hij haar thuis komen bezoeken, Donderdag tegen een uur of vijf. Onderweg naar huis liep hij te grinniken. Ze wou met alle geweld een avontuur beleven.... nou, ze zou er een hebben.... Als hij zich Donderdags presenteerde en hij werd niet de deur uitgetrapt, was Miep nog altijd overtuigd van zijn voortreffelijkheid en maatschappelijke positie. Een schoenenzaak. Om je dood te lachen!...

Net zulke individuen als die stink-familie van hem.... En die overjarige tante wou hem aan de haak slaan. Met z'n welbeklante hotel en z'n beurszaken. Niet slecht. Hij kon ze best eens wat aandoen, haar en die schoenenzaak.... Ze wou prestige over z'n personeel hebben.... Hij zou Blauwe Janus bij gelegenheid eens waarschuwen.

Piet werd niet de deur uitgetrapt toen hij Donderdags kwam. Integendeel. Hij werd met vlag en wimpel binnengehaald. De moeder had zich nog bonter opgesmukt dan haar dochter, zij brouwde oneindig deftig en boog echt. De vader deed stug, hij keek onder zijn

borstelige wenkbrauwen wantrouwig naar den vreemden meneer, die zo keurig in de kleren zat en zich zo zwierig bewoog en uitheemse complimenten maakte. Piet zag zijn brede handen met de platte vingertoppen vol zwarte groefjes en hoe hun polsen gehinderd werden door de scherpe randen van de half versleten, stijf gestreken manchetten waarin hij waarschijnlijk nog getrouwd was. Hij mocht den oude dadelijk, maar moeder en dochter had hij met plezier vergif gegeven.

De ‘zaak’ waarover Miep met zoveel bravoure gesproken had, was om te gillen: anderhalve nieuwe schoen en voor de rest opgelapte ouwe, tweede-hands trappers voor de armoedzaaiers van het volksbuurtje. En er naast was een hokje, waar ‘meneer’ met een leerjongen schoenen repareerde en zo goed en zo kwaad als het ging van oude nieuwe maakte. Een prachtzaak!... Een élitewinkel wat je noemt! Met een ‘maatafdeling’ had de dochter gezegd!...

Maar het salonnetje stond stijf van de pluche crapaudjes, een canapeetje, een licht mahoniehouten buffetje met overal spiegelglas en onontwarbare krullen, waar je duizelig van werd, een penanttafeltje met griezelige nagemaakte bloemen en stenen prulletjes. Net zo'n salonnetje, als Piet van ouds kende en waar hij in zijn wensdromen grote keien in rondsmeet tot alles in scherven en splinters lag. Doch hij deed aanminnig, brouwde mee, roekekoede met de moeder en keek verliefd naar de geelachtig blozende, zacht giechelende dochter. Eindelijk, aangestoten door zijn

vrouw, deed de ouwe baas brommend zijn mond open en vroeg of meneer een bittertje gebruikte.

'Nou vader, daar zeg ik geen nee op,' lachte Piet en vergat met de aardappel in zijn keel te werken.

'Hij zegt al vader,' fluisterde Miep haar moeder hoopvol in en deze streelde haar over het onschuldige hoofd en zei half luid op vertederde toon: 'Zulke kinderen toch.' Piet zag, dat de vader net zo hard rilde als hij en vond hem sympathieker dan ooit. Hoe verdroeg die vent zo'n paar opgetuigde oorlogsschepen de hele dag om zich heen? Zou de stakker nooit eens zin hebben om met zijn schoenmakershamer te gaan slaan?...

Er was niet te veel in het zuinige karafje, en Piet stuurde den loopjongen er op uit om een half kannetje te halen. Hij moest blijven eten en voerde den ouden schoenmaker zoetjes aan dronken. Daar werd hij spraakzaam van en hij vertelde hengelaarsverhalen waar zelfs Piet geslagen van zat, maar heel rustig, met het accent van de waarachtige waarheid en een stiekeme binnenpret om de zwendel. Piet besloot terug te komen om dien ouwe beter te leren kennen, daar zat wat in!...

Mama vertelde, dat Miepje zo aardig piano speelde. Helaas hadden ze de piano weg moeten doen, toen pa eens opgelicht was door een sluwen bedrieger, en het was er nooit meer van gekomen een nieuwe te kopen. Zo jammer van Miepjes talent, iedereen had er over geroepen, zo mooi als ze speelde. Piet sloeg met de vuist op tafel: wat een schande om een talent te laten mislukken voor een paar rottige centen! De

wereld deugde niet, als zulke dingen mogelijk waren! Gelukkig bestonden er nog mensen, die in staat waren recht te maken wat krom is!... Wat bliksem, moest zo'n arme meid nou.... Daar moest wat aan gedaan worden!...

Twee dagen later werd er 's morgens een piano gebracht. Ouders en dochter stonden geslagen. ‘Van meneer van Aalst,’ zei een van de sjouwers. Het was een hels werk om het zware bakbeest in het salonnetje te wurmen en er werd tamelijk veel beschadigd. Maar Miep was in de wolken, haar moeder jubelde en de ouwe schoenmaker schudde het hoofd en keek somber: was die aardige knul stapelgek geworden?... Zo meteen meende hij het nog met Miep! Moeder keek vals en Miep trok een lip: als je eigen vader ook zo over je sprak....

's Zondags kwam Piet terug.

Hij droeg een wandelstok en bracht bloemen mee. De vrouwen jubelden en moesten hem alle twee een zoen geven. Ze zeiden, dat hij niet zo verkwistend moest zijn, het was eigenlijk veel te veel, wat moesten de mensen er wel van denken?... ze wisten heus niet, of ze zoiets wel mochten atsepteren. Maar Piet wenkte luchtig af.... 't was nogal erg, zo'n piano!... dat deed em niks.... de mensen konden de kouwe koorts krijgen en nou wou hij er niks meer over horen.... Mensen waar ie van hield, deed ie graag een pleziertje, en als Miep nou maar blij was, dan was hij het allang. Nou, Miep was natuurlijk in de wolken. Ze speelde het Wilhelmus, nadrukkelijk en verschrikkelijk vals, maar dat hoorde ze zelf niet. Ze

ging bij het pianospelen uit van het aloude beginsel: laat uw linkerhand niet weten wat uw rechter doet.

Piet die nogal muzikaal was, kreeg er buikpijn van, maar daar was een bittertje goed voor. De ouwe man bekwam niet van zijn verbazing: hoe zo'n pientere jongen er zó in kon tippelen! Hoe kwam ie zo dol op Miep!... Maar dan herinnerde hij zich, dat hij met Mieps moeder getrouwd was, en schudde mistroostig het hoofd: daar dee je niks tegen, het was een soort zinsverbijstering, en ieder kreeg zijn aanval op zijn tijd.... jammer van dien jongen, hij zat er blijkbaar goed voor ook.... Piet werd gelaafd en gevoed als een vorst. Het was een compleet verlovingsdiner....

De buurt stond er versteld van: Miep van de schoenmaker had zich een vrijer aangemeten! En wat voor een! Die gaf piano's weg! Mama vertelde het zo langs haar neus weg en met een precieus pruimemondje: Miep d'r aanstaande heb er een piano kedo gemaakt.... ja, een nette beer, nou....

De buurt kon haar bloed wel drinken, maar viste zoetsappig en begerig naar meer bijzonderheden. Die ze in geuren en kleuren kreeg: een hotelhouder, nou alsjeblieft, zo om en de nabij honderd kamers, en een ober in rok.... en zaken deed ie ook, aan de beurs, deftige familie.... affijn, dat zag je op het eerste gezicht: een echte fijne heer.... ja Miep deed het goed.... och edukaasje was zo'n hoop waard voor een meisje.... als je je wist te gedragen, kon je in alle kringen komen.... De buurt roddelde, woedend en verslagen, en nam eerbiedig de hoed af, als de verloofde van Miep de straat inkwam.

Dat spook van een Miep... die vogelverschrikker... hoe had ze 'm dat gelapt?...

Piet kwam er bijna dag aan dag. Hij zat naast Miep op de canapee, maar praatte met den ouwen baas. Nog wat verlegen, lichtte mama toe, dat werd wel anders.

Soms nam Piet den ouwe vóór het eten mee uit en dronk grote borrels met hem, luisterde bewonderend naar zijn hengelaarslatijn en vertelde zelf zijn verbazingwekkendste geschiedenissen, zonder er ooit in te slagen, den schoenmaker te overbluffen. Tussen twee daverende leugenverhalen in, probeerde deze hem in de goedheid zijns harten zachtzinnig te waarschuwen voor de dwaasheid, die hij op het punt stond te begaan, maar Piet klopte hem lachend op de schouder: hij liep in geen zeven sloten tegelijk.

‘Die vrouw van mij triomfeert maar,’ bekende de schoenmaker beschonken en wraakzuchtig. ‘'t Is mijn eigen wijf, maar dat gun ik er niet.... ze triomfeert maar.... ze loopt nu niet alleen over mijn maar over heel de buurt heen.... en dat gun ik er niet.’

‘Echt niet?’ informeerde Piet.

‘Om de sodeju niet,’ bezwoer de schoenmaker plechtig en spuwde nadrukkelijk een straal tabakssap meters ver weg, want buitenshuis pruimde hij.

‘Dan mot je Maandagmorgen om elf uur in het cafeetje tegenover je winkel komme,’ zei Piet, ‘dan kan jij triomfere.’

‘Hoe dan?’ vroeg de schoenmaker, hevig geïnteresseerd.

*.....Jullie piano? meneer van Asselt hep em voor een maand gehuurd....*

‘Kom maar, dat zajje wel zien. As je je kiezen maar op mekaar houdt.’

De schoenmaker kwam het cafeetje binnensluipen op de afgesproken tijd.

Zijn aanstaande schoonzoon zat er al bij het venster met een kop koffie. Hij had het ondergordijntje dichtgeschoven. Om kwart over elf reed er een meubelwagen bij de schoenwinkel voor.

‘Let nou op,’ waarschuwde Piet.

Twee zware sjouwers gingen naar binnen. Om zeventien minuten over elf kwamen er doordringende kreten uit de winkel. Om negentien minuten over elf stond de hele buurt om de meubelwagen samengedrongen en genoot volop van de sensatie. Zij hoorde een der sjouwers bulderen:

‘Jullie piano?... meneer van Asselt hep em voor een maand gehuurd en nou komme me-n-em terug halen.’

De buurt gierde en gaf commentaren, die niet vrij genoemd mochten worden van leedvermaak. Om twintig minuten over elf besprenkelde een onbedaarlijk wenende moeder haar flauwgevallen dochter met eau de Cologne.

Om even over half twaalf reed de meubelwagen met de piano de straat uit onder luid gejuich van de buurtgenoten. De schoenmaker had de hik en drukte Piet aangedaan de hand. De tranen liepen hem over de wangen toen hij zei:

‘Ik heb altijd wel gedacht dat je daar veel te kwiek voor was.... Maar as je door de straat komt, gooi ik

je m'n hamer dwars door de ruit naar je kop, dat ben ik aan m'n vrouw en dochter verplicht.'

En daarmee was de verloving verbroken.

Piet voelde zich tevreden over zijn paedagogische strategie: zó moest je zulk vrouwvolk aanpakken. En van tijd tot tijd zag hij zijn ex-schoonvader-in-spe ergens in een afgesproken kroegje.

Want hij bewonderde hem zeer en voelde zich na aan hem verwant.

# VI

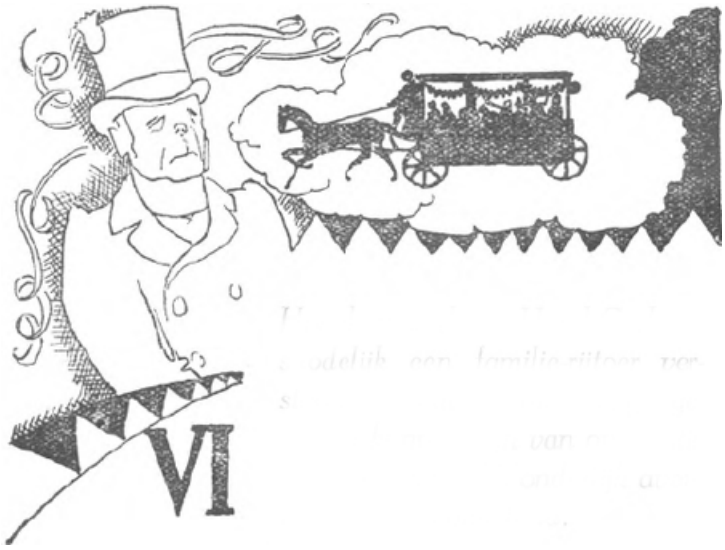


*Hoe de waard van Hotel Carlecas snodelijk een familie-rijtoer verstoort en wat de rampzalige gevolgen kunnen zijn van overmatig drankgebruik. - Wonderlijk avontuur in de avondstond.*

**I**n het stadje, waar Piet van Asselt het wijdvermaarde hotel Carlecas exploiteerde, behoorde het tot de goede gewoonten der kleine en zelfs der gegoede burgerij eenmaal per jaar een rijtoer te gaan maken. Soms mochten de kinderen mee en kwamen onveranderlijk doodziek thuis, misselijk van het snoepen, de limonade en het schommelen in de speeltuin, die een vast onderdeel van het programma uitmaakten. Ook de oudere deelnemers plachten zich na de feestelijke rit minder lekker te voelen, want de geheelonthouding werd op zulke dagen, helaas, niet voldoende beoefend.

Nu had Piet bij toeval een van de familieleden ontmoet, een van de weinigen, die hij wel kon uitstaan en die in een verborgen hoekje van zijn verdrogend hart ook een kleine, met onverklaarbare en betreu-

renswaardige bewondering gemengde genegenheid koesterde voor dit verachte stuk afval van een achtbaar geslacht. Ze hadden samen een slordige borrel gedronken en wat gepraat. En het familielid had hem verteld, dat er een rijtoer op komst was met drie ruime landauers, elk met twee paarden bespannen. Ze zouden met z'n twaalven zijn, zes paren.

'Leuk, zeg!' lachte Piet. 'Mag ik ook mee? Ik zal wel op de bok gaan zitten.'

Het lichtzinnige familielid was geschrokken en had aarzelend gezegd, dat hij het vragen zou; wat hem betrof, was het natuurlijk best. En verder werd er niet over gepraat.

Als Piet niet meer van het geval gehoord had, zou hij er zeker niet meer aan hebben gedacht, want het was hem allerminst ernst geweest met zijn verzoek: hij kende de behoefte aan deftigheid zijner dierbare verwanten, wist, dat ze die zelfs al feestende niet vergaten en was er dus helemaal niet op gesteld geweest mee te gaan. Maar toen hij de verschrikte en verontwaardigde brief kreeg, waarin zijn oudste broer hem namens de familie schreef, dat het natúúrlijk onmogelijk was hem mee te nemen en dat hij zulks ook heel goed begrijpen zou, werd hij giftig. Zoiets kon hij in geen geval over zijn kant laten gaan.... Hij niet mee?... Best!... Maar zich af laten schepen, zich als een boef of een bedelaar uit laten sluiten?... Niks, hoor!... Als je geen pret mocht maken, zou hij zich tenminste het plezier gunnen, hun de pret te bederven.... Daar was wel wat op te vinden!...

En hij vond er ook iets op:

Hij kende den stalhouder, waar de landauers gehuurd werden en kwam van een der koetsiers te weten, wanneer de familie uit rijden zou gaan. Toen nam hij zijn maatregelen....

Op een heerlijke Junimorgen reed de familie Van Asselt tegen acht uur het stadje uit, deftig gezeten in drie open rijtuigen, de dames in hun mooiste kleren geperst en met al hun sieraden om en aan, de heren in hun Zondagse pakken, stijf in de boord en met dophoeden op. Ze waren gematigd vrolijk, zoals degelijke burgers betaamt en wisselden bezadigde opmerkingen uit over het kostelijke weer, de vogels, die zongen in de bomen langs de weg, en dat ze het wel bijzonder getroffen hadden met hun uitgaansdag, waarvoor ze heel het jaar onder elkaar gepandoerd en gekiend hadden. Het zou een vrolijke en rustige dag worden, met koffiedrinken in de oude theetuin Overbrug, een bezoek aan een badplaats aan zee, eten in een restaurant in de naburige stad en een fijne rit terug in de zoele zomeravond....

Toen ze een half uurtje buiten de stad op de brede landweg waren en de brave paardjes gezapig draafden, hoorden ze achter zich het rhytmische klavieter-klavetter van een snelle galop. Zij keken om. Er naderde een grote Jan-Plezier, met vier paarden bespannen. Vlaggetjes en wimpeltjes waaiden aan de opgeslagen tent, de paarden hadden rood-en-witte pluimen op de kop en uit de wagen klonk harmonikamuziek, luid gejuich en gezang. De dames en heren

Van Asselt knikten elkaar met een begrijpende glimlach toe: zeker een stelletje dolle studenten, die een wilde fuif gingen houden!...

Snel naderde het galopperende vierspan en de koetsiers van de landauers hielden voorzichtigheidshalve hun paarden in: ze mochten zich eens in de woeste ren laten meeslepen.... Toen de grote tentwagen langszij kwam, toomde de dikke koetsier zijn gepluimde rossen in en de familie zag met ontzetting, dat hun ontaarde verwant naast hem op de bok zat, zonder jas of vest aan, het losse sporthemd over de borst open, de mouwen tot boven de ellebogen opgestroopt, een geruite pet kwiek op één oor. En in de wagen zat een tiental van zijn vrienden, de meest uitgelezen schavuiten van de stad, kolendragers, visventers, allen slecht befaamd als likkebroers, vechtersbazen en straatschenders.... Het hart stond de deftige feestgangers stil van schrik. De heren kregen knalrode hoofden, de dames zetten hun krop op en wendden de ogen af. De koetsier van de tentwagen bracht zijn paarden in stap naast het voorste rijtuig en Piet ging rechtop staan en schreeuwde:

'Verrek, jonges, kijk daar naar!... Daar hèjje m'n hele rechtschape familie!...'

De rechtschapen familie werd met donderend gejuich begroet door Piets opgewonden vriendenschaar, maar het was duidelijk te merken, dat zij de hulde niet op de juiste waarde schatte, er zelfs helemaal niet mee ingenomen was. Zij verlangde niets liever dan dat Piet met zijn rabauwen maar weer gauw in galop zouen slaan en spoorslags aan de horizon verdwijnen.

*Jonges, kijk daar naar! .. Daar hèjje m'n hele rechtschape familie!...*

‘Wat kijke jullie lelijk!’ riep Lange Gerrit. ‘Hebbe jullie an de azijnfles gezope?’

‘Je gaat toch niet uit begrave soms?’ vroeg Piet.

‘Is-t-er iemand van de perremetasie om zeep gegaan.... dat zou me spijte!...’

Een brullend gelach uit de Jan-Plezier beloonde hem voor zijn fijngevoelige opmerking. De oudste broer in het voorste rijtuig stikte haast van woede in zijn nauwe, stijve en hoge boord. Maar hij beheerste zich en waagde een gemoedelijk woord.

‘Rij jij nou maar door, Piet, en veel plezier vandaag met je vrinden!’

‘Is-tat-effe een hartelijke broer?!’ kwam met een knallende verwensing een bulderende stem uit de tentwagen. ‘As die vrijer met z'n muurvlakte-te-huur femilie van mijn was, liet ik er sacherijnpoeier van make!’

‘Kalm, jonges, kalm!’ vermaande Piet. ‘Deze brave en geziene burgers verbeelde d'r eige, dat ze een daggie uit zijn en dat ze feest viere en lol hebbe.... Ze benne nog niet wijzer en ze denke, dat daar doodbiddersgezichte bij hore.... Zalle wij bij ze blijve en ze lere, wat ze doen motte, as ze voor d'r lol op stap zijn?’

Zijn voorstel werd uit de Jan-Plezier begroet met een huilend gejoel, dat te luidruchtig uitviel om de schijn van spontaanheid te redden. Maar in de landauers steeg de schrik en werden de gezichten van vuurrood geelbleek.

De oudste broer beproefde nog eenmaal in te grijpen, maar Piet wenkte af en verklaarde, dat hij graag een

deel van zijn eigen pret er voor over had om zijn geliefde verwanten een beetje te leren feestvieren. Hij gaf den koetsier bevel voorop te gaan rijden en zo werd de stoet van deftige rijtuigen geopend door de bende joelende feestelingen, die stemming putten uit grote glazen schuimend bier, dat zij tapten uit een vat midden in hun wagen opgesteld en versierd met papieren rozen en sparregroen.

Het was vreselijk.... Het was ontzettend.... Het was een complete ramp!...

De familieleden werden aangezien voor de rotgenoten van de zingende en schreeuwende bende. Ze werden mee toegejuicht door geamuseerde voorbijgangers, fietsers en voerlui. Bleek en bevend van woede zaten ze in hun rijtuigen, scholden onder elkaar giftig en radeloos op het stuk falderappes, dat Onze Lieve Heer in zijn toorn als hun broer geboren had doen worden, en beraamden middelen om aan het afschuwelijke escorte te ontkomen. Ze lieten den koetsier wat achterblijven, slinks een zijweg inslaan en dan de paarden tot grote spoed aanzetten. Te vergeefs.... Tien minuten later, toen ze al verlicht ademhaalden en dachten, dat ze de bandieten kwijt waren, kwam de tentwagen in galop uit een andere zijweg aangestoven, met snuivende paarden en juichende bezetting en het was maar op het kantje, dat een vervaarlijke botsing vermeden kon worden.

‘Daar motte jullie geen gewoonte van make,’ waarschuwde Piet bedroefd. ‘Wat is dat nou voor ondankbaarheid? Ik kan m'n paarden niet de hele dag in galop houe, ben jullie een haartje belatafeld?’

Er was niets aan te doen. Ze konden de feestelijk versierde Jan-Plezier met het biervat, de twee harmonikaspelers en de troep schorremorrie niet kwijt raken. Hoe langer hun gezichten werden, hoe hoger de vreugde in de tentwagen oplaaide....

Na het waarlijk haarstreuvelende schandaal in de theetuin, waar handbal gespeeld werd met koppen en schotels, de begeleiders van Piet met alle geweld met de dames wilden schommelen en een bal-champêtre organiseren, en een algemene vechtpartij nog maar juist door Piets autoriteit voorkomen werd, was de moed der familie uitgeput. De dames schreiden van drift, verontwaardiging, angst en spijt. De heren beefden van woede, maar zagen bleek van vrees voor de schaterende geweldenaars, die hun de hemel weet wat zouden kunnen aandoen, als ze eens werkelijk echt ontstemd raakten.... Zo werd er besloten de verdere tocht op te geven en terug te keren naar de stad. Ze moesten maar in hun nederlaag berusten. Fatsoenlijke mensen waren nu eenmaal niet opgewassen tegen een bende rapalje, die notabene onder aanvoering stond van hun eigen familielid.... O, de schandvlek!...

Plichtgetrouw vergezelde de tentwagen de drie glanzende open rijtuigen terug naar de stad. De familie schaamde zich diep en smartelijk bij de glorieuze en luidruchtige intocht. Kinderen en leeglopers kwamen lachend en joelend mee. Piet hield van de hoge bok, waar hij bovenop ging staan, toespraken tot de menigte en verkondigde de lof van de deftig aangedane feestgangers in de landauers; de lof klonk ietwat iro-

nisch en rauw, en beviel de toehoorders beter dan de geprezenen, maar dat was ook de bedoeling. Eer de verschillende familieleden voor hun deuren waren afgezet, gingen de rijtuigen langzaam tussen een joelende, schaterende en gillende massa, alsof het een rijtoer van vorstelijke personen betrof. De politie greep hardhandig in om ruimte te maken en de orde te herstellen.... De diverse woningen der familieleden bleven de verdere dag gesloten; niemand durfde zich op straat vertonen, maar de dames hadden huilkrampen en de heren woede-aanvallen, de echtelijke ruzies wilden niet eindigen.... Van tijd tot tijd alleen hielden de strijdende partijen beide de oren dicht.... dan reed achter de neergelaten gordijnen een versierde tentwagen voorbij vol muziek en steeds onverstaanbaarder en heser wordend gezang.

Want Piet en zijn gezellen zetten de feestelijke rijtoer voort. Van uitspanning tot uitspanning, van café tot café. En op geregelde tijden hielden ze een tournee langs de huizen der familieleden om te tonen, dat ze hen nog niet vergeten waren en bereid bleven hen op waardige wijze te huldigen.... Toen de schemering over de stad viel en de lantarens een voor een aanfloepten, was het hele gezelschap, de dikke koetsier incluis, tot een waarlijk dionysische staat van dronkenschap gekomen. En Piet gaf het bevel tot een rit in volle galop rond het grote marktplein....

De koetsier lei de zweep over de paarden en daar ging het de markt rond, als was de Jan-Plezier een Romeinse zegewagen, deelnemend aan de rennen in de arena. De voetgangers stoven verschrikt opzij,

groepten dan samen op het midden van het plein, keken een beetje angstig toe, zwakjes juichend, ieder oogenblik verwachtend, de grote tentwagen, die op twee wielen door de bochten gesleurd werd, te zien omstorten. Piet en zijn gezellen nochtans kenden geen vrees. Zij zongen het hoogste lied uit, hadden elkaar bij de schouders genomen en voerden, waggelend en zwaar stampend, een woeste Indianendans uit in de springende, zwaaiende en hobbelende Jan-Plezier.... Tot het onvermijdelijke gebeurde.... met een hevig gekraak brak de bodem uit de wagen en de overmoedige dansers zakten er door.... Een geschreeuw van schrik ging onder de toeschouwers op. De helft van de inzittenden tuimelde hals over kop de stenen op en vond zich plotseling in ruste terug, gekneusd, met bloedneuzen, builen en schrammen, maar verder ongedeerd: wonder boven wonder was niemand door de wielen geraakt. Maar de anderen waren op hun benen terecht gekomen, hadden zich instinctief in galop gezet om niet ondersteboven gesleurd te worden, hielden zich vast aan assen of zijkanten en liepen voor hun leven binnen de open lijst van de gebroken Jan-Plezier. Ze schreeuwden en gilden naar den koetsier, maar die had van het hele ongeval niets gemerkt, reed zingend door en hoorde niets ongewoons of verontrustends in de brullende noodkreten achter hem: 't was even rustig in de wagen als het de ganse dag geweest was.... Een homerisch gelach schalde over de markt.... De wagen ratelde voort in zijn kring en er onderuit repten zich vijf paar benen met razende snelheid, er boven waren de schreeuwende koppen

van de slachtoffers, die lopen moesten zoals ze nog nooit in hun leven gelopen hadden.... Piet, die er uit gevallen was, zat op een stoep gekropen met grote ogen naar het fantastische schouwspel te kijken: hij had voorlopig nog geen adem om te lachen, maar hij was er zeker van, dat z'n hele lijf vol geschater stak, omdat hij nog nooit in zijn leven zoiets krankzinnigs gezien had....

Plotseling doken er eenige agenten op, die bevel gekregen hadden een eind te maken aan het spektakel. Piet vond de tijd gekomen om te verdwijnen. Hij nam Lange Gerrit, die naast hem amechtig zat te hinniken van overdadig leedvermaak, bij de hand: ‘Koper in de buurt, Lange!’

Samen schoten zij een steegje in, dat hen op een rustig en donker grachtje bracht. Haastig beenden zij voort en stonden eerst in het Mariastraatje voor Hotel Carlecas stil, hijgend en nog nahikkend van de slappe lach, waardoor ze onderweg overvallen waren. Toen eerst zag Gerrit de jeneverkruik, die Piet krampachtig tegen zich aan gedrukt hield. Hij greep hem met een tijgerachtige beweging uit Piets arm, schudde hem vlak bij zijn oor en versomberde.

‘Leeg, verdomme!’ vloekte hij kwaadaardig, en hief de kruik boven zijn hoofd om hem tegen de straat in gruzelementen te gooien. Maar hij hield zijn beweging in, z'n gezicht klaarde op, een brede grijns trok al zijn bruin-gepruimde tanden bloot. Hij wees met de kruik naar de overkant, waar de twee vensters van de barbierswinkel glansden in de gele gloed der lampen. Binnen stond de barbier vreedzaam een klant te

scheren, z'n leerjongen zeepte een andere in en twee zaten pratend op hun beurt te wachten.

‘Mot je 's oplette, Piet,’ waarschuwde de Lange grinnikend, ‘ik gooi die kruik te barste tege dat muurtje tussen de rame.... zaje die gozers es zien schrikke!’

En vóór Piet hem tegen kon houden, had zijn onvaste hand de kruik al weggeslingerd. De uitwerking was veel verrassender, dan hij zich had kunnen voorstellen, want de kruik trof niet het muurtje, maar vloog met een daverende slag door de ruit naar binnen. Noodkreten stegen op. Eén klant bloedde overdadig uit een half afgesneden oor, de tweede wreef vloekend het bijtende schuim uit zijn ogen, de anderen keken bevend van schrik naar de ruïne, die de kruik aan de ruit en op de kaptafel aangericht had.... Daarop stormde alles naar buiten. Ze vonden den waard van Hotel Carlecas en Lange Gerrit op de stoep zitten, tegen elkaar hangend, huilend van het lachen in volstrekt zedeloze vreugde. Waaraan overigens harde klappen met wandelstokken en een bezemsteel spoedig een einde maakten. Het werd een raak en zeer luid gevecht, waar niet alleen de hele buurt, maar ook de politie aan te pas kwam.

En zo werden Piet en Lange Gerrit die avond toch nog verenigd met hun feestgenoten van de rijtoer en gezamelijk deden zij de wanden van het arrestantenlokaal daveren van het schone lied:

> En binne deize mu-hurèee.... moed ik versma-hachtèeee....
> Voor mijn besta-haaat gee-hee-heen vrijijijheid me-heer....

# VII

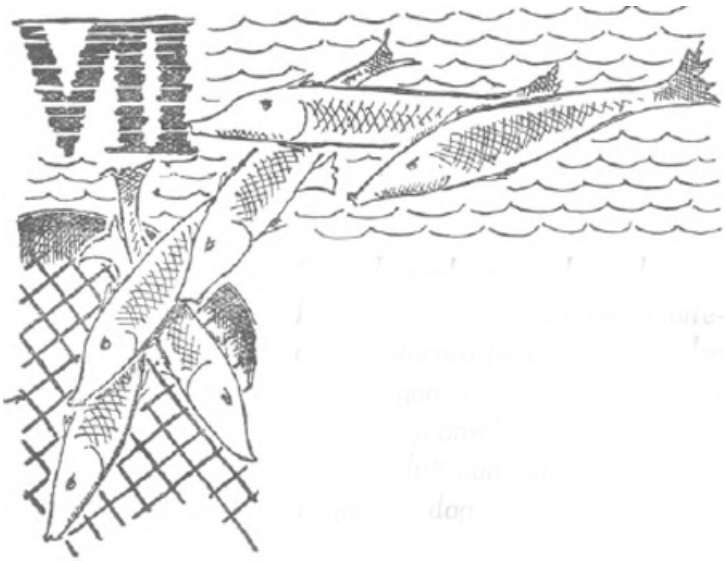

*Over hengelaars en hengelen. - Hoe de Waard van Hotel Carlecas het slachtoffer wordt van valse inlichtingen en zijn wraakzucht botviert op onschuldigen. - Voordelig besluit van een rampspoedig begonnen dag.*

**A**tavistische instincten zijn buitengewoon taai, ja, welhaast onuitroeibaar. Onze verre voorouders, de Batavieren, glorieuzer nagedachis, leefden van de jacht en de visvangst. De mannen. De vrouwen verzorgden de landbouw en brouwden het bier tegen dat de heren der schepping, dorstig en verhit, terugkeerden van wouden en stromen. Een uiterst sympathieke verdeling van de arbeid, waarin eerst door de ontaarding ener verwekende beschaving een jammerlijke wijziging gekomen is. Maar in elken (rechtgeaarden) Hollander is nog iets overgebleven van het jagers- en vissersinstinct der Batavieren. Met dat van de vaderen geërfd bewustzijn veronderstelt hij steevast en met keiharde overtuiging, dat waar water is ook vis moet zijn, en voelt zich onverwijld aangegrepen door de dringende behoefte die vis uit

dat water te sleuren. Daarom ziet men aan elk modderig stadsgrachtje, langs elke half dichtgegroeide poldersloot, aan de oever van elke snelle vliet en ieder druk bevaren kanaal geduldige mannen staan, die met een lange stok naar het zwijgende water wijzen en wachten; hun leeftijd varieert van vier tot tachtig, uitzonderingsgevallen daargelaten, en men vat ze samen onder de verzamelnaam: hengelaars. Eenvoudigen van geest noemen hen gekken, spotzuchtigen karakteriseren hen sarcastisch als optimisten, psychologen alleen weten, dat zij onbewust den Batavier naar buiten gekeerd hebben en er ook niets aan kunnen doen: zij stellen vissers voor. In de loop der tijden is de naam visser gewijzigd in hengelaar. Daar zit een lichtelijk beschaamd gevoel achter. Een visser wordt verondersteld vis te vangen; bij een hengelaar is dat niet zo zeer noodzakelijk: hij hengelt; of hij met dat hengelen ook vis vangt, is een tweede, vrijwel bijkomstige omstandigheid. De echte, oprechte hengelaar is een broeder van den kunstenaar volgens het ideaal van den Tachtiger, die de kunst bedreef om de kunst alleen; de ware hengelaar hengelt om te hengelen. De analogie gaat verder, want de kunst was volgens de Tachtigers hartstocht, en ik vraag u categorisch: wat is hengelen anders dan hartstocht? De waarachtige hengelaar is in staat zijn tuigje uit te gooien in de wastobbe van zijn vrouw en bevend van innerlijke spanning uren aaneen op zijn dobbertje te staren of hij nog niet beet heeft. Want de hoogste, de diepste, de laatste wijsheid van den hengelaar is: je kunt nooit weten.... Als het mogelijk is, dat Lange Joep uit

een slootje, waar nog nooit een stekelbaarsje in gesignaleerd was, met een gewoon vorentuigje en een korreltje deeg aan de haak, een snoek gevangen heeft van twaalf pond, gelijk hij met dure eden en onder overlegging van het monster bezwoer - wat mag dan onder hengelaars nog onmogelijk geacht worden?... Wanneer men een vis al niet gevangen heeft, dan had men hem althans kunnen vangen, en dat is op zichzelf al spannend genoeg. En de vissen, die men gevangen heeft, vertonen een hoogst merkwaardige eigenschap: ze groeien na hun dood en vernietiging regelmatig en voorspoedig voort en bereiken na jaren afmetingen, die de oprechte hengelaar nog maar nauwelijks met wijd-gespreide armen kan aangeven. Ook doen deze door hengelaars gevangen vissen aan zelf-vermenigvuldiging: de drie, die tezamen de buit van den dag vormden, worden in zeer kort tijdsbestek tot een net of een kanus vol, waarvan links en rechts een zooitje werd weggegeven, zonder dat de hoeveelheid verminderde. De zonderlingen, die niet aan wonderen willen geloven, hebben nooit met hengelaars omgegaan.

Gezien deze simpele karakteristiek van hengelen en hengelaar, zal het den lezer, die al enige kijk gekregen heeft op de aard van ‘Hotel Carlecas’' eigenaar, niet verbazen te vernemen, dat deze eerzame staatsburger een hartstochtelijk hengelaar was. Het stadje zijner inwoning lag te midden van een waterrijk polderland. Om de waarheid te zeggen was het aantal vissen in die wateren omgekeerd evenredig met het aantal hengelaars, dat er op afkwam om ze te ver-

schalken. Maar dat was geenszins een beletsel voor vlammende vertelsels over wonderbare vangsten zo wat aantal als afmeting der slachtoffers betrof. De meester-hengelaar echter was en bleef Piet van Asselt. Hij stelde alle vertellers van hengelaarsavonturen vastberaden in de schaduw, duldde in deze dingen geen concurrentie en hing voor de ogen der ontzette mede-vissers taferelen op, waar de grootste leugenaar stil bij werd. Vlak bij den een of anderen aanwezige had hij steevast het een of andere avontuur beleefd.... ‘je weet wel, Kees, op die morgen, toen jij die karper van dertien pond ving....’ en de getuige was wel verplicht om de onwaarschijnlijkste feiten te beamen, wou hij in de gelegenheid gesteld worden zelf iets naders mee te delen omtrent die karper van ongelogen een meter lang en waarmee hij, 'k zal sterven as 'et niet waar is, drie volle uren had moeten vechten eer hij het gevaarte op het droge had. De stadshengelaars konden trouwens toch niet tegen Piet op, want hij had gehengeld in Amerika en Australië, in Finland en China, in de Amazone-rivier en de Caraïbische Zee, haaien, zwaardvissen, steuren en zalmen gevangen, alles van meer dan mensenlengte en wat betekende daarbij nou zo'n katvis van een karper, die amper-an dertien pond haalde? En wie kon hem tegenspreken, als hij vertelde van gevangen reuzenbaarzen in Canada, wegende tussen de honderdvijftig en driehonderd pond?... Nee, Piet was onbestreden de eerste hengelaar van de stad.... de anderen kwamen zelfs met hun stoutste verhalen niet bij hem in de buurt. Niemand was dan ook onder de

hengelaars zo gezien en zo verafschuwd en niemand werd beschuldigd van zo ongehoorde overdrijving als Piet van Asselt, de waard van ‘Hotel Carlecas’. De meesten onder hen vatten zijn verhalen op als een persoonlijke belediging: verder dan hùn fantasie behoorde het visserslatijn niet te gaan, dat was onbehoorlijk en kon wantrouwen wekken aan de gegeloofwaardigheid van hengelaarsverhalen in 't algemeen en aan die van hen in 't bijzonder. Maar wat konden ze ertegen doen? Hij geloofde hèn. Ze mòesten zich wel tot een tegenprestatie opschroeven, belangstellend toehoren en goedgelovig knikken. Met de wanhoop in het hart, moord in de ziel, verteerd van afgunst en bijna barstend van woede.... Piet maakte het zelfs voor deze vrijmetselaars-van-de-leugen te bont. Bovendien werd hij vaak onzakelijk, had altijd boeren er tussen genomen en erotische avonturen beleefd met hun vrouwen, dochters en melkmeiden, en aan zulke dingen dacht een eerbaar hengelaar zelfs niet. Die bepaalde zich tot hengelen en het overdenken van de mogelijkheden om het beleefde en het al of niet gevangene een beetje wijder grenzen te geven. Flauwe kul met het vrouwelijk geslacht behoorde vermeden te worden bij zulk een ernstig, edel en opwindend bedrijf als hengelen.... Maar bij zulke opmerkingen glimlachte Piet en zei vage vinnigheden omtrent droogpruimers, druiven, die zuur waren, en maakte zelfs nog gepeperde toespelingen, die niet voor reproductie door de drukpers geschikt zijn.

Eens had de waard uit ‘Hotel Carlecas’ uit een geheime bron van informatie een tip gekregen omtrent een bijzonder visrijk water. Het lag ergens achter in een afgelegen polder en je moest toestemming vragen aan den boer, die er eigenaar van was en over wiens erf je gaan moest om het water te bereiken. Die boer was een beetje lastig, maar als je beleefd bleef en aanhield, gaf-ie wel toe. En de relatie had hem verboden er met anderen over te spreken, anders werd het water weer dadelijk doodgevist. Hijzelf was er toevallig terechtgekomen, toen er nergens een stootje te bekennen viel, en hij had er een eind in de tachtig vissen gevangen, knappe rietvorens, kanjers van baarzen, een paar brasems as vloermatjes.... d'r zat van alles, en 't was een plezier om daar je snoer uit te gooien. Piet kende dit soort verhalen, omdat hij ze te gelegener tijd zelf eveneens vlot produceerde. Hij wist precies, wat ze waard zijn. Maar de eigenaardige gemoedsgesteldheid van den hengelaar brengt mee, dat hij ze toch, zij het aarzelend en onder vertoon van beroepsongeloof, tot op zekere hoogte als mogelijke waarheid aanneemt: zolang de leugen niet door de ondervinding bewezen is, blijft in de hengelaarswereld alles mogelijk, of het waarschijnlijk is of niet. Dus droomde Piet een paar nachten achtereen van drijvende dobbertjes, die met een ruk onder water schoten en de zalige, opwindende zekerheid gaven van een glorieuze vangst. Hij besloot dit als een goed voorteken te beschouwen en een tocht te ondernemen naar het nieuw ontdekte viswater.

Niet alleen, daar is geen aardigheid aan. De Woesteling moest met hem mee.

De Woesteling was een nieuwe vriend, een ambtenaar van het stadhuis, een klein, mager en kwiek mannetje, die dronk en vloeken kon als de beste kolensjouwer, en een vrouw had, tweemaal zo groot als hijzelf en die hem naliep en gehoorzaamde als een hondje. Daarachter had Piet ongehoorde kwaliteiten van lichaam en ziel vermoed en meneer Tersteeg ‘de Woesteling’ gedoopt, welke naam onmiddellijk populair geworden was. Ze konden het geweldig goed samen vinden, Piet en de Woesteling en daarom werd deze uitgenodigd mee te gaan om het nieuwe viswater te gaan beproeven. Hij kon gemakkelijk een vrije dag krijgen, want het was een gemoedelijk stadhuis, z'n chef was ook een groot hengelaar en op gezette tijden in de zomer en het najaar werden ze om beurten af en toe een dag ziek, knapten elkaars werk op en hengelden onverstoorbaar.

Met hengels en kanus trokken ze des morgens tegen half vier, toen de dag nog nauwelijks gloorde aan de verblekende oosterkim, de stad uit. Ze hadden ruim twee uur te lopen. Er ging wel een trammetje die kant uit, maar ze hoopten aan het water te zitten, eer de dienst van dat hobbelende brokkentrommeltje begon. Ze waren nog een beetje slaperig, zwijgzaam en humeurig, maar toch tintelde de hengelaarskoorts al in hun bloed, de heimelijke hoop, die allengs zekerheid werd, dat ze vandaag geluk zouden hebben en met een formidabele vracht vis thuis zouden komen. Ze waren op alles voorbereid, hadden met reigervet

en lavendelolie gemengd deeg bij zich, wormen voor de baars, aardappelen en harde plakjes rijst voor karper en brasem en zelfs het snoekentuig met het blinkend zilveren lepeltje was niet vergeten. Evenmin als de proviand en de vierkante literfles, zonder welke in die dagen geen rechtgeaard hengelaar het in zijn hoofd gekregen zou hebben op de visvangst te gaan. Het was mooi weer, toen ze de stad uitgingen. Onderweg betrok de lucht. Het motregende, toen ze bij de boerderij aankwamen, waarachter het befaamde viswater gelegen moest zijn. De boer slenterde net bij het hek, toen ze aankwamen en hem vriendelijk groetten.

'Goeienmorgen, baas.'

De baas antwoordde tegemoetkomend:

'Wat mot je?'

Piet lei hem in zoveel doenlijk hoffelijke termen uit, dat zij toestemming verlangden om te hengelen in het water, dat over zijn erf bereikbaar was. De boer keek hem wantrouwig aan en informeerde:

'Wat schiet ik daar mee op?'

Piet had al zin om hem de kanus naar zijn kop te gooien en hem toe te schreeuwen, dat hij niet uit vissen ging om zo'n stommen boer er iets mee op te laten schieten, maar hij bedwong zich en zei, dat ze wel een paar kwartjes over hadden om daar te mogen hengelen, en dat ze niks zouden beschadigen.

'Twee kwartjes,' snoof de boer minachtend.

'De man,' viel de Woesteling gauw in. 'Een gulden samen.'

'Da' ken,' knikte de boer en stak zijn grauw-vereelte

hand uit: ‘Maar vooruit betalen, anders smeren jullie 'em toch.’

De Woesteling gaf hem een gulden en hij liet de weg vrij.

‘Je kenne achter de stal omgaan,’ wees hij, ‘maar pas op de hond, want da's een kreng voor vreemde.’ Toen ze een eindje het erf op waren, riep hij hen achterna.

‘As ie een vissie vange, motteje 't me toch eres late zien.... dat zou 't eerste weze, wat ik er door een hengelaar uit heb zien hale.’

Piet kreeg een doodschrik, maar de Woesteling zei kordaat:

‘Stiekum laten zwamme, Piet.... Die wil 'et ons tege make.... eerst z'n gulde pikke en dan ook z'n vis nog houe.... hejje 'm nog niet in de kiere?’

Piet grinnikte opgelucht en wou juist iets kernachtigs zeggen over inhalige boeren, toen er een geweldig gestroomde dog woest blaffend om de hoek van de schuur kwam stormen. De twee hengelaars drukten zich tegen de muur, dodelijk verschrikt, niet anders denkend of ze zouden door het ondier in stukken gescheurd worden. Maar gelukkig zat de hond een kat achterna en zag de vreemde indringers zelfs niet. Zij glipten haastig rond de schuur, renden het achtererf af, sprongen over het hek en rustten niet eer ze langs de poldervaart een veilige afstand tussen zich en de onherbergzame boerderij gebracht hadden. Piet hielp den Woesteling ijverig bij het bedenken van ellenlange vloeken en gruwelijke verwensingen over het hoofd van den boer en zijn hond. Doch ze waren

spoedig vertederd door het gezicht van hun viswater....

Ach, wat een viswatertje lag daar voor hen!... Zo lekker glad met kleine spatjes van de trage regen. Een aardig brede vaart met riet, lissen en biezen aan de kant. Een brokkelige oever, waar je je kanus in een grotje kon zetten om echt gezellig te zitten en tussen de lange lisbladen en riethalmen door precies je dobbertje in de gaten kon houden, om te zien hoe het ondergetrokken werd door een stevige ruis-voren of een vloermatje van een brasem.... En zo'n regentje was eigenlijk je ware visweer.... In de beste stemming, haastig van zoete hoop, maakten ze hun tuigje klaar en legden in....

En wachtten....

Een kwartier....

Een half uur....

Geen stootje aan de dobber bewees de aanwezigheid van ook maar het kleinste visje. Af en toe haalden ze op om te controleren of het deegje er nog aanzat. Het zat er onveranderlijk onbeschadigd aan. Ze gingen verleggen, tweemaal, tienmaal.... geen stootje.... Ze bonden het baarstuig aan, boorden de haak door het krimpende lijf van een lekkere, malse wurm en gooiden in, door nieuwe hoop bezield.... Geen stootje....

Zachtjes zeeg de regen over hen heen en doorweekte langzaam hun kleren, die klam gingen plakken aan hun verkillend lijf.... Ze moesten een slokje nemen uit de vierkante pot om een beetje op temperatuur te blijven. Maar ze waren hardnekkige vissers en ze

hielden vol, uren lang, tegen beter weten in. Toen kwam er een schuitje voorbij met melkbussen en een boerenjongen-in-een-blauwe-kiel, die het voortboomde. Het was een spraakzame en openhartige boerenjongen; hij riep blijmoedig:

‘Je kenne d'r net zo goed oitschaie, heire.... de molenaar heit er vlee week alles oit 'esleept met de zege.... d'r zit geen speldeknoppie meer in ok nie....’

Piet voelde zich het hart ingetrapt. Onredelijk verzocht hij den jongen luidkeels zijn boerenkop dicht te houen, waarop de jongen hem snedig uitnodigde een zeker lichaamsdeel van hem te komen likken, hetgeen Piet weer inspireerde tot de mededeling, dat dit lichaamsdeel bij varkens niet gelikt, maar geschrapt werd.

‘Dan magge je wel oppassen, dajje niet te dicht bij de schrappers komme,’ waarschuwde de jongen lachend, en voegde er toen laconiek aan toe: ‘en voor mijn part kè je doodvalle ook.’

‘Au!’ zei de Woesteling, ‘vlak in me oog, Piet!’

Piet keek hem moordlustig aan. Daarop zuchtte hij diep en zei vol ontzetting:

‘Leeggehaald met de zege!... En daar staan wij met onze simmetjes in te piele..,. God zal me die vent....’

En hij smeekte een waterval van rampen af over het bestaan van den nietswaardige, die hem deze loer gedraaid had. De tomeloze woede van Piet amuseerde den Woesteling zodanig, dat hij tot grote verba-

zing en ontsteltenis van zijn vriend luidkeels begon te lachen.

‘Wat is-t-er nou te lachen?’ vroeg Piet driftig.

‘Man, schei uit!’ gierde de ander. ‘Als je je eige bakkes kon zien!... Ik lach me kleurenblind!... Houdt de hele wereld voor de gek, en as ie d'r zelf een keer tusse genome wordt, is ie zwaar beledigd.... Ohohoho.... Oehoehoehoe.... Hahahaha!’

‘Ohoho.... Oehoehoe.... Hahaha!’ bauwde Piet hem driftig na. ‘O! o! o! wat hebbe me-n-een lol.... Waarom blijf je d'r niet in?’

Nu leek het werkelijk of meneer Tersteeg er in blijven zou. Piet keerde zich verontwaardigd af, een beetje te haastig, want hij gleed uit en viel.... Viel met zijn neus op het dikke deel van zijn hengel en begon overvloedig te bloeden. De Woesteling ging op z'n kanus zitten, zwol paars aan, hikte en snikte, liet z'n tranen de vrije loop en sloeg met de gebalde vuisten een roffel op zijn knieën. Piet verwenste zijn ongeluksdag, zijn vrienden in 't algemeen, den Woesteling in 't bijzonder en bloedde twee zakdoeken na elkaar vol, eer de beledigde neus er genoeg van had. ‘Die boer doe ik wat an,’ bezwoer hij. ‘Wat weet ik nog niet, maar die komt er zo niet af....’

Zij borgen hun tuig, bonden de hengels bijeen en stapten verslagen door de regen terug naar de boerderij. Nog voor ze het hek binnen waren, schoot de waakhond op hen af, hapte naar Piets benen, scheurde een lap uit zijn broek en huppelde dan bevredigd het erf weer op. Bleek en bevend van schrik stonden de hengelaars naar de gehavende pantalon te kijken.

*....schoot de waakhond op hen af, hapte naar Piets benen....*

‘Had ie je poot ook te pakke?’ vroeg de Woesteling in zijn sierlijke stadhuistaal.

Piet keek hem aan. Er lichtte iets op in zijn droeve ogen.

‘Goffergeme!’ zei hij zuchtend. ‘Daar heb ik 'et.... Wacht es effe....’

Hij dook in zijn kanus, haalde er de ongebruikte handdoek uit en scheurde er een reep af. Daarop stroopte hij de verpluisde broek op, draaide de lap om zijn onbeschadigde kuit en wond daar artistiek de twee bebloede zakdoeken omheen.

‘Gebeten buiten het erf,’ zei hij met nadruk.

‘Ga de boer zoeken en kom met 'em bij me terug om me naar binnen te helpen.... Daar zal die plezier van hebben!...’

Tersteeg was er dadelijk in, liep met een veilige boog om het bedreigde erf, schreeuwend om hulp. De boer kwam met een riek in de hand de stal uit stormen, de boerin uit de keuken.

‘Die rothond van je heb m'n vriend gebete!’ gilde de Woesteling. ‘Buiten 't hek.... kom effe mee om 'em te helpe!’

De boerin sloeg de handen boven haar hoofd tesamen.

‘Dat loeder!... Ik heb 'et al honderdmaal gezeid, Knelis, daar komme ongelukke van!’

De boer gooide zijn riek neer en holde met Tersteeg naar de plaats, waar Piet met het bebloede verband om zijn been kreunend van pijn en met een vertrokken gezicht op z'n kanus zat. Hij was bleek en zag eruit alsof hij zo flauw zou vallen. De boer stond er

met hangende armen bij, ontdaan door het gezicht van het bloed en met een vage gewaarwording van de onheilen, die hem boven het hoofd hingen. De Woesteling gaf den gewonde een hartversterking uit de vierkante pot, vroeg bezorgd:

‘Hoe gaat 'et er nou mee, Piet?’

‘Beroerd,’ steunde het slachtoffer en begon opzij weg te zakken.

Haastig sloeg zijn vriend een arm om zijn schouder en beval den boer bars:

‘Vooruit, pak an!... We motten 'em binne zien te krijge.... hij gaat temet van z'n stokkie!...’

Dan zat er een krimpende Piet in de warme keuken bij het brandende fornuis, dronk klappertandend de hete koffie met veel suiker en melk, die de jammerende boerin hem opdrong en keek met verdraaide ogen klagelijk en verwijtend naar den boer, die met zijn figuur geen raad wist. Allengs kwam het uit, dat meneer Tersteeg een advocaat was, en hij citeerde somber de wetsartikelen, waartegen de boer en zijn hond gezondigd hadden en de straffen, die het wetboek daartegen gestrengelijk dacht op te leggen, boete en hechtenis en schadevergoeding en smartegeld en afmaken van de hond en proceskosten.... alleen de doodstraf voor den boer zelf ontbrak aan de verbijsterende reeks. De vrouw kermde:

‘Maar is daar dan niks an te doen?’

‘Zeker wel, vrouwtje,’ zei goedig de advocaat, ‘als meneer hier mee wil werken tot een schikking.... dan hoeven d'r geen politiezaken van gemaakt te worden.... tenminste.... als de dokter ook mee-

werkt en d'r komen geen dodelijke complicaties, want dat kan altijd met een hondebeet, nietwaar?'

Piet kreunde droever. De boer en z'n vrouw verbleekten dieper. Meneer de advocaat keek bedenkelijker: bij had een hard hoofd in het geval.... Daarop sprak Piet met zwakke, kwijnende stem:

'Ik wil 'et uiterste niet hebbe van de baas.... als ie m'n schade vergoedt, zal ik 'em verder niet lastig valle.'

'Da's edel van je, Piet!' prees de Woesteling geestdriftig. 'Maar ik verwachtte niet anders.... een goed christen zoas jij laat altijd genade voor recht gelden.' De boer en de boerin waren ook goede christenen en verklaarden zich bereid de geleden schade te vergoeden. De advocaat was weliswaar geen slecht christen, maar hij maakte toch een schriftstuk op, waarin de boer schuld bekende aan de verwonding van zijn vriend en zich bereid verklaarde tot volledige schadevergoeding. En daar zetten ze allemaal hun handtekening onder.... Toen werd de boer uitbundig van goedmoedigheid, ging de deur uit en kwam tien minuten later terug met een net vol vis: voren, zeelt, brasem, karper en snoek. Die had hij uit de bun gehaald, een deel van de vangst met de zegen de vorige week, want 'de molenaar', dat was hijzelf. De vis werd over de twee kanussen verdeeld en de hengelaars droomden al over de verhalen, die ze in het stamcafé zouden kunnen vertellen bij het vertonen van hun wonderbare visvangst. Het beloofde spannend te worden!

Piet probeerde of hij lopen kon. Er was geen sprake

van. Met een snijdende smartkreet zakte hij op zijn stoel terug. De boer verklaarde zich bereid hem in zijn bootje naar de halte van de tram te brengen: een dikke drie kwartier van de boerderij kwam die over een brug. As meneer de advocaat mee in de lijn wou lopen, kon de gewonde rustig in het schuitje zitten....

Piet zat rustig in het schuitje en genoot van zijn sigaartje, de eindelijk doorgebroken zon en het zalige bewustzijn, dat de dag zeer geslaagd en goed besteed was.... die ‘molenaar’ zou harder bloeden, dan zijn neus gedaan had.... De boer en de Woesteling liepen langs de kant, het zeel om de borst, licht voorovergebogen en trokken het schuitje gemakkelijk door het water. Ze praatten af en toe een beetje, de wind waaide de onverstaanbare klanken naar den armen gewonde in het schuitje over. Spelenderwijze pakte Piet de strakgespannen lijn, die aan de bank vóór hem was vastgebonden, en trok er aan. Het bootje versnelde even zijn vaart en achter Piets handen hing het touw slap. Dat vond hij aardig en hij palmde nog een einde in en nog eens, en had al gauw twee, drie meter kronkelend touw voor zich liggen.... Hij kreeg een idee en moest er om lachen.... De boer verdiende niet beter.... en de Woesteling.... ja, de Woesteling had ook nog wat te goed.... Had ie 'em uit staan lachen of niet, toen z'n eigenste vriend zich een bloedneus gestoten had?... Boontje komt om z'n loontje, was Piets wraakzuchtige lijfspreuk en dus liet hij plotseling de ingehaalde lijn los. Met belangstelling, vreugde en voldoening, zag hij, hoe de twee

mannen in het lijntje, die eensklaps het gewicht van het bootje niet meer voelden, vallend naar voren struikelden en over elkaar heen, schreeuwend in het water tuimelden.... Het schuitje schommelde van de rukken, dreef dan met slap hangende lijn verder naar het midden af....

De drenkelingen doken dadelijk weer op, stonden tot aan het middel in het ondiepe water, schudden hun druipende hoofden en spuwden lange stralen modderig water weg. Piet bedwong zijn stuipachtige lachbui en gilde naar de kant:

'Wat gane jullie nou beginnen?... Ben je helemaal belazerd om te gaan duike en mijn maar te late drijve!...'

De duikers gaven elkaar de schuld. De boer beweerde, dat meneer de advocaat tegen hem aangevallen was, en de Woesteling schreeuwde, dat de boer gestruikeld was, achteruit geschopt had en hem meegesleurd. Piet schold ze allebei uit voor ezels en vroeg of ze daar wouen blijven staan tot ze wortel geschoten hadden....

'Schiet op, anders halen we de tram niet.... En ik mot naar een dokter, want me poot steekt als vuur, en hij wordt hoe langer hoe dikker.... A'k maar geen bloedvergiftiging heb!'

De boer schrok zo, dat hij naar de kant sprong en Tersteeg bijna weer ondersteboven trok. De Woesteling had weinig zin met zijn natte pak weer in de lijn te gaan, maar hij moest wel, gezien de ernstige toestand van den gewonde. Dus sappelden de drenkelingen gelaten weer voort. Het water droop uit hun

kleren en sieperde met een naargeestig geluid uit hun schoenen. Piet riep troostend, dat ze niet bang hoefden te zijn: 't was zomer, ze zouden er niks van krijgen. Tersteeg liep te peinzen over de mogelijke oorzaken van het raadselachtige ongeval en was geneigd die bij zijn vriend Piet te zoeken. Maar hoe kon dat?... Die zat op grote afstand rustig in de boot en telkens als hij tersluiks omkeek moest hij onveranderlijk zijn schuldeloze aanwezigheid constateren. En toch plompten ze bij de laatste bocht vóór de trambrug opnieuw op dezelfde raadselachtige manier de vaart in. Ze twijfelden nu niet meer aan elkaars schuld, stonden proestend en spuwend, druipend en modderig elkaars gezond verstand te ontkennen en weinig vleiende meningen uit te wisselen over elkaars persoonlijkheid, uiterlijk en voorgeslacht. En Piet lag voorovergezakt in z'n schuitje, hield beide handen op z'n buik gedrukt en dacht niet anders of hij zou op slag sterven van het lachen.... Toen hij weer opkeek, waren de drenkelingen in het water elkaar aan 't afranselen. De boer verloor het evenwicht en verdween onder water. De Woesteling lachte triomfantelijk, maar de lach eindigde in een benauwend gegorgel, want hij zat nog altijd aan dezelfde lijn verbonden en werd als een dobber mee onder water getrokken.

'Je hebt beet!' gilde Piet.

Enfin, het afscheid van den boer was heel onhartelijk, en de natte meneer Tersteeg moest de reis maken op het tochtige achterbalcon, wat niet bevorderlijk was voor zijn toch al lang niet meer stralend humeur....

De boer vond op drie achtereenvolgende Donderdagen, als wanneer hij voor de markt in de stad kwam, het slachtoffer van zijn hond met het zwaar verbonden been op een stoel, potten smeersel en flessen medicijn op een tafeltje naast hem en een zéér pijnlijk en lijdend gezicht. Eerst de vierde week liep de patiënt weer, zij het ook met een stok en heel veel moeite. De rekeningen van dokter en apotheker waren tamelijk hoog en een bedrag van zestig gulden wegens geleden schade in het bedrijf zeker matig getaxeerd. Ik zal niet zeggen, dat het blijmoedig ging, maar betalen deed de boer.

‘Hij had ook es 'et lef motte hebbe om te sputtere... had ik 'em zó de bajes in gedraaid,’ zei Piet, want hij was als steeds heilig overtuigd, dat hij het recht aan zijn zijde had.

## VIII

*Waarin de held voor de laatste maal een zeereis onderneemt en door welke wederwaardigheden dezelve gekenmerkt wordt. Hij brengt een makke duif mee en hoe deze begrijpelijke ontsteltenis verwekt. - Een verklaring aan verontruste lezers.*

**P**lotseling was ‘Hotel Carlecas’ gesloten. ‘Wegens vertrek naar een betere wereld’, deelde een kartonnetje voor het venster mee. De buurt vond het griezelig en verdiepte zich in sombere veronderstellingen. De deugdzamen hadden altijd wel gedacht, dat het met dien weerzinwekkenden zondaar nog eens verkeerd zou aflopen. De meer levenslustig aangelegden betreurden het verdwijnen van deze bron der vreugde. De optimisten meesmuilden en vertrouwden, dat Piet wel weer levend en ongeschonden uit de betere wereld in Hotel Carlecas terug zou keren. De in allerijl gewaarschuwde familie koesterde de hoop, dat Piet het verblijf in de betere wereld zo goed bevallen zou, dat ze zijn verafschuwd

aangezicht nimmer meer te aanschouwen mochten krijgen. In welke menslievende hoop zij echter teleurgesteld werd. Want de optimisten kregen gelijk: ongeveer een maand na zijn geheimzinnige verdwijning stond op een morgen de deur van Hotel Carlecas wagewijd open, de doordringende walm van ranzige olie, waarin de beroemde scholletjes bruin lagen te sudderen, verpestte als van ouds het straatje, en Piet ordende enige pas verworven koopwaar, in hemdsmouwen en met zijn zwart gerookte, stenen pijp in de mond, neuriënd en onverschillig, als was hij nooit weggeweest. Toen het gerucht zich verspreidde, ontstond er in de buurt een ongekende behoefte aan gerookte, gebakken en gedroogde vissoorten; de waard van Hotel Carlecas kwam handen tekort om al de hartelijke klanten te bedienen en had een voordelige morgen. Daarna wist iedereen, dat Piet enkel maar even een reis heen en weer naar Amerika gemaakt had, als steward op een groot passagiersschip; alle geheimzinnigheid, alle sensatie was er af, en de handel van Hotel Carlecas viel terug tot zijn gewone, niet zeer aanzienlijke afmetingen.

Zijn komst in het stamcafeetje die avond was een triomf. De vrienden waren al onderricht van zijn terugkeer en verwachtten hem. Met een bescheiden glimlach nam hij de stormachtige huldebetuiging in ontvangst, ging op z'n gewone plaats zitten en gaf het verwachte rondje. Hij werd bestormd met vragen. En vertelde. Die hele geschiedenis was een noodlottige vergissing geweest. Hij was immers van plan om nooit meer te varen. Maar op een kleine herinneringstocht

over de Schiedamse Dijk in Rotterdam had hij ouwe vrienden getroffen, en hoe ging dat? Van één rondje kwamen er tien, en dan brak de duivel los. En als je weer goed en wel bij je positieven kwam, bleek het, dat je gemonsterd had en je kon nog net even naar huis om je boeltje te halen en een briefje op te hangen ten einde je klanten een hartkwaal van ongerustheid te besparen. En je was steward op zo'n zwemmend hotel....

'En blijf je daar nou weer op varen?' vroeg de kastelein.

Piet trok een lelijk gezicht.

''k Zou niet eens meer kunnen, al zou ik willen,' zeide hij. ''k Heb de zak gekregen.... met de boodschap, dat, as ze ooit m'n neus nog zien, dat ze me dan de hersens in slaan....'

'Wat een vriendelijke mensen!' bewonderde een van de toehoorders. 'En jij bent natuurlijk zo onschuldig als een pasgeboren kind.'

'Och,' antwoordde Piet berustend, 'weet je wat 'et is?... Die mense zoeke overal wat ergs achter. Ze kunne niet tegen een lolletje. D'r lachspiere werke niet en dan worre ze kwaadaardig.... Met zulke teutememme kan ik geen vrede houe.... Ze hebbe me dadelijk aangenome, toen ze hoorden, dat ik een hotel had: dan was ik natuurlijk een prima stjoerd. Ik kwam in de eerste klas. Allemaal melige gezichte en een drukkie, man!... de godganse dag kan je je 't apezuur lope voor dat volk. En d'r was een ouwe Amerikaanse opoe bij van zowat zeventig, die had 'et compleet op me voorzien. As ze belde en ik kwam in

d'r hut, stond ze in d'r onderjurk en heel d'r gele doodskop met paardetande grijnsde tegen me. Maar toen ze me op een keer ook nog vroeg om d'r schoen vast te make, heb ik me pet zolang an d'r ene schouwerblad opgehange en toen is ze naar de kapitein gelope om te klage, dat ik zo familjaar was, en ik werd uitgeveterd, dat de honde d'r geen brood van vrate. En laat me nou diezelfde avond an 'et dinee een kom met kappertjessaus uit me hande flikkere, precies in dat ouwe merakel d'r hals.... ik begon dadelijk met me servet te werke en d'r hare raakte vol blubber, en toen kreeg ze een soort zenewetoeval en de hele eetzaal stond op stelte. De kapitein kwam d'r an te pas en ik vloog met een boochie de zaal uit; die kapitein was zo sterk als een leeuw en hij had erges de pest over in en dat moest ik natuurlijk bezure!... Bediene mocht ik nie meer. Ik moest in de kombuis helpe. Daar mochte ze me wel, en ik had 'et er best naar me zin. En toen gebeurde d'r iets geks, de laatste avond voor we in Amerika ankwamme. D'r waren gebakkies voor de eerste klas. Bovenop lag een kwakkie van die gele pruimegelei. En toen ze op tafel kwamme, toen was bij zowat de helft de pruimegelei veranderd in van die zachtegele zeep. Die 'et trof en d'r van hapte, zat in een mum van tijd te schuimbekke en vieze postzegels te trekke en allerlei onfesoendelijke woorde te zegge, waar ik me mond niet graag mee vuil zou make, al ben ik dan maar een gewone jonge. 't Was geregeld revelutie in de eetzaal en sommige ware al heel onnetjes, die begonne te kokhalze en te spuge, al zou je dat van eerste-klas-passagiers

niet verwachte, maar poene heb ie overal.... Afijn, dat was hier te kort en daar te lang en Pietje kreeg natuurlijk weer van alles de schuld. Hoe ze d'r bij kwamme, mag de duvel wete, meschien omdat ik zo godsnakend moest lache, toen ik ze de toilette zag bestorme, groen in d'r gezicht en met schuimkloddertjes over d'r kin.... nou, hou je eige dan maar es goed!... De terugreis heb ik as stoker motte make, en wat kan je nou as stoker doen? Een keer ben ik begonne as te wippe an de windkant, maar d'r wazze d'r amper een stuk of tien half blind van de fijne as, of de tweede machinist kwam al as een brullende beer anvliege.... en toen ik zei, dat ze me dan van stjoerd uit de eerste klas maar geen stoker moeste make, kreeg ie nog haast een beroerte ook. Maar voor mijn was de lol d'r allang af, en die zenewe-maatschappij krijgt mijn nie meer gemonsterd.... Geen een trouwens, want dit is m'n laatste reis geweest, al gaan ze met z'n alle voor me op d'r knieë legge....' De vrienden toonden, inplaats van meelij met Piets droevige ervaringen, een ongepast plezier in de verrassende ontwikkeling der verschillende situaties, waardoor de waard van 'Hotel Carlecas' zich zichtbaar beledigd voelde. Hij moest een glaasje straffe cats drinken om over zijn ontdaanheid heen te komen. Toen vroeg Van Os, de timmerman, die leed aan onverzadelijke nieuwsgierigheid:

'Hejje nog wat meegebrocht van de reis, Piet?'

'Ja,' antwoordde deze, 'een makke duif.'

'Een makke duif?'

'Ja, een makke duif. Benne ze daar an de overkant

merakels knap in. Een beest van geweld en zo mak.... 't is net of 'et mensenverstand heb, en 't kan net prate as een pappegaai....'

'Een duif?'

'Man, trek niet zo'n bezope gezicht!' verzocht Piet.

'Je kijkt net of je me niet gelooft.'

'Doe ik ook niet,' zei Van Os laconiek.

'Wel, chodsammechod!' vloekte Piet en sloeg dreunend op de tafel. 'Da's kras!... Hier.... hejje de sleutel.... ga zellef kijke en breng 'et beessie mee, dan ken iedereen z'n eige overtuige....'

Kletterend gooide hij de sleutel voor den verbouwereerden timmerman neer. Die keek er besluiteloos naar. De anderen drongen aan:

'Nou, vooruit, Van Os, ga die makke duif nou hale.... Kunne we 'm allemaal es zien....'

De timmerman nam een kloek besluit, greep de sleutel, stond op, trok z'n pet steviger op z'n hoofd en zei:

'Goed.... kenne we allemaal getuige, dat Piet weer heb zitte liege, dat ie barst.... Een makke duif, die prate ken..... Hoe krijgt iemand 'et verzonne!'

'As die makke duif niet tege je zegt: ben jij daar, Piet?... dan verspeel ik zes rondjes an de hele bende!' schreeuwde Piet heftig.

'Heb ie 'et gehoord, manne?' riep Van Os. 'Voor mijn biertjes, Bram.... ik ben zo terug.'

'Halt!' gilde Piet, toen Van Os wou weglopen. 'We gaan met een paar man mee om te controlere.... anders lieg ie toch!'

Drie der vrienden gingen mee, om als getuigen de

*....terwijl de timmerman met het kaarsje in de hand voorzichtig de trap op liep....*

belangwekkende kwestie te helpen beslissen. Onderweg instrueerde Piet de kameraden. Alles moest in de grootste stilte gebeuren om de makke duif niet te verschrikken. Geen woord zou gesproken worden. De getuigen zouden op hun tenen binnensluipen en zich verder doodstil houden, evenals Piet. Van Os zou het kaarsje aansteken, dat altijd op de toonbank gereed stond en heel gewoon, zwijgend de trap oplopen, alsof ie de baas was, die thuis kwam. De rest kon overgelaten worden aan de makke duif.

Alles verliep glad en zonder incidenten. De vier getuigen stonden geluidloos in de donkere ruimte van het pakhuis, terwijl de timmerman met het kaarsje in de hand voorzichtig de trap op liep. Z'n hart klopte ongewoon luid. Waarom eigenlijk? Er was niets bijzonders aan de hand, niets huiveringwekkends of beangstigends.... Piet had een makke duif uit Amerika meegebracht en beweerde, dat deze praten kon en hem verwelkomen zou. En als dat ongeloofwaardige gebeurde, wat dan nog?... Toch voelde hij zijn hart zachtjes tegen zijn ribben bonken.... het was zo stil in dat nachtelijke ‘Hotel Carlecas’.... er dwaalden zulke vreemd bewegende schaduwen over de muur en de trap door het wakkelende kaarsvlammetje.... Toen zette Van Os zijn voet op de bovenste tree en hield het kaarsje boven zijn hoofd. En duidelijk hoorden de vier wachtenden een wat beverige stem, die op angstige toon vroeg:

‘Ben jij daar, Piet?’

Piet grinnikte zachtjes, de drie vrienden stieten elkaar verbaasd en verrukt aan. Maar op hetzelfde ogenblik

verstijfden ze van schrik, want boven aan de trap slaakte Van Os een angstkreet, die dadelijk gevolgd werd door een hoog snerpende gil uit een andere benauwde keel. Het kaarsje viel uit de handen van den timmerman en doofde. Maar ondanks de zwarte duisternis was Van Os in twee, drie sprongen van de trap en rende, struikelend van haast, het pakhuis door om naar buiten te vluchten. De getuigen stonden als aan de grond gespijkerd, maar Piet stak zijn arm uit en hield den timmerman tegen. Deze worstelde om los te komen en hijgde:

'La' me door.... een spook.... d'r kwam, potverdomme, een geest op me af!'

'Komt uit!' gilde Piet. 'Ik hoor 'et boven stommele.... Alloh, kaklaars, stel je niet zo an.... We zullen 'et toch met vijf grote kerels wel met één spook klaarspele?...'

Van Os stond sidderend stil, veegde het koude zweet van zijn voorhoofd en voelde zijn knieën knikken. Hij was een tikje bijgelovig, de timmerman-met-zijn-grote mond. Hij ging voor geen drie kerels opzij, maar wat hielpen kracht en dapperheid tegen bovennatuurlijke verschijnselen, waar je doorheen mepte, als je ze aanviel?... Hèm niet gezien bij zulke akkevietjes!... Ook de anderen waren er niet gerust op, maar Piet deed niets dan lachen en zij wilden zich niet laten kennen. Als die magere piezemieter niet bang was, konden zij onmogelijk angst tonen zonder hun eer te verliezen.... Dus bleven zij, hoewel het hart hun nog in de keel klopte van schrik.

Piet zocht een looplampje in de kast onder de toonbank en stak het aan. Dan wenkte hij:

‘Kom mee....’

Langzaam, onwillig, aarzelend, volgden ze hem het pakhuis door, de trap op, naar de zolder. Daar vonden zij een lang niet lelijke vrouw, met bleek gezicht, grote, verschrikte ogen en klapperende tanden, die in een lange, witte nachtpon bibberend op de rand van het ijzeren ledikant zat en, angstig en verbaasd, naar de vijf naderende mannen keek....

‘De makke duif,’ stelde Piet zijn kameraden voor. ‘Een weesmeisje, dat dakloos door Rotterdam dwaalde. 'k Heb haar een poosje gratis logies in “Hotel Carlecas” angeboje, as ze de boel hier een beetje zuiver wou houe.... Heb ze: ben jij daar, Piet? gezegd of niet?...’

‘Verrek!’ zei Van Os, kwaad, maar opgelucht adem scheppend.

Toen lachten ze allemaal, hartelijk, bevrijd en namen op voorbeeld van Piet hun hoofddeksel af voor ‘de makke duif’. Die aarzelend mee begon te lachen en daarbij een grote mond opende met niet zeer gezonde tanden....

EPILOOG

En nu tot slot een verklaring. Mijn lezers kennende, vermoed ik, dat velen zich verontrust zullen hebben afgevraagd, of ik de verwonderlijke streken van Piet de Kippenschilder goedkeur en zijn avonturen vertel met de bedoeling hem als voorbeeld ter navolging aan te bevelen?...

Hoe komt men er bij?

Ik meen aanspraak te mogen maken op meer vertrouwen en hoogachting. Het spreekt vanzelf, dat ik evenals deze terecht ontstelde lezers (en lezeressen), innig verontwaardigd ben over het vreemdsoortig gedrag, waaraan de heer Piet van Asselt zich heeft schuldig gemaakt. Mijn volle sympathie gaat uit naar de geteisterde familie, wier naam in opspraak gebracht werd door de tuchteloosheid van haar onwaardig medelid.

Maar kon dit alles mij ontheffen van de verplichting eens historieschrijvers: ook de bedenkelijkste feiten naar waarheid aan het nageslacht over te leveren?

Van deze gezichtshoek uit beschouwe men mijn verbaal. Of mijn hart gebloed heeft bij het schrijven van zoveel onverantwoordelijke baldadigheid, is een kwestie, die mij alleen aangaat.

Men verschone mij dus van de verdenking, te heulen met den held van deze verhalen, en neme aan, dat ik ten opzichte van hem bewogen werd door dezelfde gevoelens als waardoor de deugdzaamste onder mijn lezers tijdens de lectuur bestormd werd.

AMEN!